

Міністерство освіти і науки України
Донбаська національна академія
будівництва і архітектури

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської
студентської науково-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів –
будівельно-архітектурній галузі України»**

24–25 квітня 2014 року

Макіївка

Донбаська національна академія будівництва і архітектури

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської
студентської науково-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів –
будівельно-архітектурній галузі України»**

24–25 квітня 2014 року

Макіївка 2014

*Друкується за рішенням Вченої ради Донбаської національної
академії будівництва і архітектури
Протокол № 8 від 28.04.2014*

Редакційна колегія:

Горохов Є. В., д. т. н., професор (головний редактор);
Мущанов В. П., д. т. н., професор (відповідальний редактор);
Зайченко М. М., д. т. н., професор (відповідальний редактор випуску);
Рожков В. С., к. т. н., доцент (відповідальний секретар випуску);
Братчун В. І., д. т. н., професор;
Губанов В. В., д. т. н., професор;
Корсун В. І., д. т. н., професор.
Лук'янов О. В., д. т. н., професор;
Бенаї Х. А., д. арх., професор;
Бумага О. Д., к. т. н., доцент;
Яркова Н. І., к. е. н., доцент.

UDC 727-6

MARIA IHNATOVA, TAMARA ZAGORUYKO

Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture

THE SOCIAL ASPECTS OF RENOVATION OF ABANDONED TERRITORIES

The article presents foreign renovation experience of abandoned urban areas and territories of industrial enterprises dropped out of production, describes social components of redevelopment.

renovation, refunctionalization, social aspects, industrial areas, industrial heritage, growing plants, abandoned territories

STATEMENT OF THE PROBLEM

Currently, many large and actively growing cities are lack of residential and administrative areas, especially in central districts. In modern conditions the question arises as for selection of place for new development: the most optimal and comfortable areas by their technical indicators are occupied by historical monuments of industrial architecture, many of which have become unprofitable or do not function in the proper amount due to aging. It should be noted that this situation is particularly evident in urban areas which were once emerged as workers settlement at a large industrial production. A number of causes of various kinds have contributed to this, namely, historically evolved urban structure, lack of a systematic approach in the general zoning plan of the city and its rapid and sometimes chaotic growth, when the process of mixing radically different zones, such as residential and industrial areas takes place.

ANALYSIS OF THE RECENT RESEARCHES AND PUBLICATIONS

The solution of the problem of using abandoned areas by means of renovation is widely used in European countries, the USA, Japan and China. In Slavic countries renovation has just begun to gain its popularity. During the research of refunctionalization examples projects such as Atlasian Offices in San Francisco (Studio Sarah Willmer), Hangzhou Xintiandi Factory H in China (Serie Architects and Pysall Ruge Arkitekten), U-Boat Hall in Germany (BOLLES+Wilson studio), Ricardo Bofill's personal residence in Spain (architect Ricardo Bofill), Allez UP Rock Climbing Gym in Canada (architects Smith Vigeant Architects), etc were considered. In this article Evergreen Brick Works in Toronto and The Princesses' Garden in Berlin-Kreuzber projects are examined in detail.

GOALS

The main purpose of the work is to show necessity and positive consequences of renovation of abandoned urban areas in the environmental and social fields.

BASIC MATERIAL

In many cities of foreign countries, such as London, Vienna, Hannover, San Francisco, and now in some cities of Ukraine (in its recent past they were cities factories), the problem of «layers and the influx» of zones with different functional purposes on each other is solved by withdrawal of enterprises from the city center to the outskirts. Such moving of production zone is linked inseparably with the process of reconstruction of the industrial structures remaining on-sites with simultaneous changing their functional purpose. Here and after the term «refunctionalization» means reconstruction of industrial buildings and structures with changing the function of the object itself. Refunctionalization process includes restoring full practical and social values of industrial buildings and structures, which were lost due to certain reasons.

A social experiment of this type has already been carried out abroad, namely in Germany (Berlin) and Canada (Toronto).

Evergreen Brick Works in Toronto is an exemplary project that preserves heritage. Located in Toronto's former Don Valley Brickworks, the forty-acre industrial site is spread across a ravine that in 1994, became part of Toronto's park system (fig. 1).

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

Now the former industrial brownfield and remaining structures have been transformed, respecting the industrial heritage of the site and its buildings. Project is an initiative of Evergreen, a not-for-profit organization.

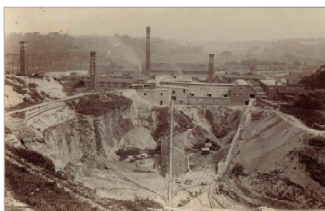

Figure 1 – Toronto's former Don Valley Brickworks in 1994.

Figure 2 – Evergreen Brick Works now.

Factory now holds a farmers' market, plant nurseries and many activities (fig. 2). In addition, a play area for children includes fruit trees and berry bushes. The Evergreen Marché building provides another source for buying food from local farmers and producers as well as a place to learn about cooking. School groups, community groups, home gardeners and families will learn to garden with hands-on planting, care and maintenance. In the winter, the space is completely transformed to a large skating facility.

Evergreen Brick Works offers youth leadership and children's camps, a community bike space, and programs for families and for youth.

Together with the farmers' market and other healthy initiatives, the Brickworks urban agriculture initiatives promote health, increase food security, and bring people together.

Another example is The Princesses' Garden. The Princesses' Garden is a participatory community urban agriculture experiment in Berlin-Kreuzberg. Begun in the summer of 2009 with the support and participation of neighbours and gardening enthusiasts, the project is a radical transformation of a corner of the city's Moritzplatz that has remained unbuilt since World War II.

Today, a range of about 500 different crops are grown with special attention given to rare varieties. To make the operation mobile and to adapt to the site (a brownfield where food could not be grown in the ground), a wide variety of recycled food crates and other containers are used as planters (fig. 3). There are approximately 2 700 stackable containers, 400 rice bags and 250 Tetra-Paks in use in various combinations, producing as much as 4 000 kg of produce in one year.

Figure 3 – Cultivation of different crops in containers, rice bags, tetra-paks, etc.

People are welcome to participate in garden operations through regular garden maintenance as well as a range of workshops on cultivation, beekeeping, aquaponics, food preservation and creative responses to seasonal and regional cooking. Large dinners held with guest chefs, artistic installations and international exchanges broaden the appeal.

Part of the produce is offered to visitors to harvest themselves, while another part is used by an onsite café and restaurant, which help finance the project. The project is operated by the nonprofit organization and was constructed largely without formal funding. Its modular design and simple components make it highly transferable to similar sites in cities anywhere.

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

CONCLUSION

Functional reorganization of industrial areas allows to accomplish the following:

- Rehabilitation of buildings and sanitation of the existing environment;
- The social reconstruction of the existing district;
- Increasing the number of residential and public space with modern comfortable accommodation conditions and a higher level of cultural and welfare facilities;
- Improving the aesthetic qualities of industrial complexes and neighbor territories.

Such complexes will have a huge social impact on the level of cultural and entertainment qualities and environment advantages for Donetsk and its regions.

REFERENCES

1. Сысоева, О. И. Реконструкция промышленных объектов [Text] : Учебное пособие / О. И. Сысоева. – Мн. : БНТУ, 2005. – 136 с.

Received 05.03.2014

М. О. ІГНАТОВА, Т. І. ЗАГОРУЙКО

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РЕНОВАЦІЇ ЗАНЕДБАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Донбаська національна академія будівництва і архітектури

У статті представлено іноземний досвід реновації занедбаних міських територій і зон промислових підприємств, що вибули з виробництва, описані соціальні аспекти редевелопменту.

реновація, рефункціоналізація, соціальні аспекти, промислові зони, індустріальна спадщина, вирощування рослин, занедбані території

М. А. ИГНАТОВА, Т. И. ЗАГОРУЙКО

СОЦИАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ РЕНОВАЦИИ ЗАБРОШЕННЫХ ТЕРРИТОРИЙ

Донбасская национальная академия строительства и архитектуры

В статье представлен иностранный опыт реновации заброшенных городских территорий и зон промышленных предприятий, выбывших из производства, описаны социальные аспекты редевелопмента.

реновация, рефункционализация, социальные аспекты, промышленные зоны, индустриальное наследие, выращивание растений, заброшенные территории

UDC 727-7

MARIA BORYSOVA, TAMARA ZAGORUYKO

Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture

PPROJECT DEVELOPMENT OF THE CULTURAL CENTER IN MAKEYEVKA

This article presents the results of the Bachelor's diploma project which is called «The Cultural Center in Makeyevka». The planning decisions of the object and its surrounding area are explained. The specific features of the structure of the building and the appearance design idea of the center are disclosed.

cultural center, functional process, exhibition area, recreational area, landscape, composition solution

STATEMENT OF THE PROBLEM

The idea of development of the cultural center as an integrated multifunctional facility is extremely relevant just now. Similar buildings don't exist in Makeyevka and its surroundings. Cultural development of the society and ensuring its leisure time always occupies a leading position in terms of designing a comfortable urban environment. The cultural center under consideration will provide the town with a structured and diverse system of educational and recreational facilities. There will be also possible to carry out scientific and technical conferences, international symposia, organization of exhibitions on the grounds of the complex.

ANALYSIS OF THE RECENT RESEARCHES AND PUBLICATIONS

Designing multifunctional cultural centers has been interesting for practicing architects and theorists of many countries for a long time. A lot of works in this field are implemented of the most well-known architect studios of Zaha Hadid, Norman Foster, Oscar Niemeyer, Santiago Calatrava. Most of young architects are work together combining in groups. Juice Architects, Delugan Meissl Associated Architects, Archi5, Amanda Levete Architects, Ateliers OS architects, Holm Architecture Office and many others have bright and interesting design projects of cultural centers. This researches and building practice inspired the creation of this project.

GOALS

The main purpose of the work is the justification of the necessity of creating the multifunctional cultural center in Makeyevka and presentation of the variable design solutions.

BASIC MATERIAL

The cultural center is supposed to be placed in the Kirovsky district near of the central part of the town at the intersection of two public transport routes. Now this area belongs to the former treatment plant structures of the Metallurgical Plant.

The larger part of the site master plan is given to landscaping and park areas, including sports and recreational area. I should also note the availability of accumulation zones, catering area, exhibition and exposition, informative, technical and production zones (fig. 1, 2). Elements arrangement of the general layout meets territory zoning. The composition solution of the site plan is emphasized by artificial ponds, flower beds and footpaths. This solution is also based on the nature and configuration of the terrain and the maximum harmonious combination of plants and the environment. It can be described as asymmetric and dynamic. Thus, the general layout has the following top view.

Functional and planning solution of the cultural center is a system of interacting zones which are collected in separate blocks. Conventionally, the complex can be divided into three blocks. Each of them has its own entrance and a distributing area in front of it. Basic functions of the complex are concentrated in the cultural, educational and exhibition zones. They are located on the second and third floors of the building. The technical zone includes an underground parking and some production facilities and it is located on the underground floor. The building of a restaurant stands somewhat apart from the

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

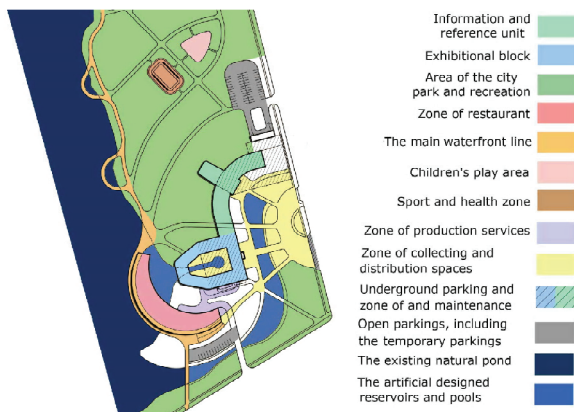

Figure 1 – Functional Zoning of Master Plan.

Figure 2 – Master Plan.

cultural center. The restaurant is designed with a full cycle of cooking. It is intended not only for visitors of the cultural center, it can be used by the dwellers of the entire town.

The building of the cultural center has two main entrances for visitors on the ground floor, it is also has two emergency exits from the projection room to an open space and additional inputs entries from its parking lots directly to the entrance lobby. There is a separate entrance from the street for the staff involved into the production process.

The list of main facilities allows to service all the functional processes taking place in the building. The largest areas are designated for lecture halls, workshops and an exhibition hall.

The mixed framed construction is used in the being designed building. Application of the complex space skeleton of trusses is foreseen in overhanging blocks. This construction continues into the ground. The framework of metal round and rectangular columns and metal joists of different lengths is used in other parts of the building.

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

Building envelopes are performed according to two main schemes:

- Successive installation of polycarbonate panels, structural truss and perforated aluminum panels;
- Using brickwork with a suspended facade.

Searching for the form and image of the building was based on two opposite concepts. They are an organic combination of the structure with the surrounding landscape, park area and water body as well as the creation of a bright dynamic shape. According to the desired goals, the crest of a wave was adopted as a basic idea. This contour is repeated three times in each block of the cultural center. It looks like space rise above the ground and an associative «climb of wave» onto the waterfront. This decision also actively uses the relief. A significant slope of the relief creates the impression of greater overhanding volumes rise. Underground spaces are also used. The structure is organically connected with landscape and combines crossing of the main pedestrian paths with the complex elements. Nevertheless, my idea is based on the image of volumes which are burst out of the ground, leaving a large space for landscaping.

The appearance of the building remains soft and organic, despite the massiveness of the rising spaces (fig. 3). This is facilitated by soft rounded corners and narrowing of restriction forms as they are coming to completion.

Figure 3 – Perspective view.

CONCLUSION

The result of the work is the project of the multifunctional cultural center with architectural drawings, interactive volume model and the concept of constructive solutions.

REFERENCES

1. ДБН В.2.2-16-2005. Здания и сооружения. Культурно-зрелищные и досуговые учреждения [Text]. – Взамен ВСН 45-86 ; введ. 2006-04-01. – К. : Госстрой Украины, 2005. – 65 с.
2. ДБН 360-92*. Градостроительство. Планировка и застройка городских и сельских поселений [Text]. – Является переизданием ДБН 360-92* с учетом изменений № 4–10. – К. : [б. и.], 2002. – 67 с.
3. Шерешевский, И. А. Конструирование гражданских зданий [Text] / И. А. Шерешевский. – Москва : Архитектура-С, 2007. – 176 с. – ISBN 978-5-9647-0030-2.
4. Рекомендации по проектированию музеев [Text] / ЦНИИЭП им. Б. С. Мезенцева Госгражданстрой. – Москва : Строиздат, 1988. – 48 с.

Received 02.05.2014

М. О. БОРИСОВА, Т. І. ЗАГОРУЙКО

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПРОЕКТ КУЛЬТУРНОГО ЦЕНТРУ В МІСТІ МАКІЇВКА

Донбаська національна академія будівництва і архітектури

У статті викладені результати роботи дипломного проекту на здобуття ступеня бакалавра: «Культурний центр у місті Макіївка», пояснено планувальне рішення об'єкта та прилеглої до нього території, особливостей конструкції будівлі та розкрита ідея композиційного рішення зовнішнього вигляду центру.

культурний центр, функціональний процес, експозиційна зона, рекреаційна зона, ландшафт, композиційне рішення

М. О. БОРИСОВА, Т. И. ЗАГОРУЙКО

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЙ ПРОЕКТ КУЛЬТУРНОГО ЦЕНТРА В ГОРОДЕ МАКЕЕВКА

Донбасская национальная академия строительства и архитектуры

В статье изложены результаты работы по дипломному проекту на получение степени бакалавра: «Культурный центр в городе Макеевка», объяснено планировочное решение объекта и прилегающей к нему территории, особенности конструкции здания и раскрыта идея композиционного решения внешнего облика центра.

культурный центр, функциональный процесс, экспозиционная зона, рекреационная зона, ландшафт, композиционное решение

УДК 81'253:624

Л. В. КОРСУН, Н. О. КОВАЛЬОВА

Донбаська національна академія будівництва і архітектури

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА УКРАЇНСЬКИХ ТЕРМІНІВ У ГАЛУЗІ БУДІВНИЦТВА

Деякі вітчизняні мовознавці підкреслюють залежність процесів формування та функціонування терміносистем від суспільно-політичних чинників, які мали місце в Україні. На початку XX ст. в Україні зросла потреба у розвиненій науковій термінології, що активізувало термінологічну роботу. Було створено термінологічні комісії при різних товариствах. У цей період було укладено та видано близько тридцяти словників з різних галузей науки, техніки, культури. Таким чином, сфера функціонування української термінології та сфера фіксування взаємодоповнювали себе, створюючи підґрунтя розвитку національних терміносистем.

термінологія, терміносистема, термін, термінологічна номінація, синоніміка, лексика, фахова лексика, спеціальна лексика

Відомо, що, говорячи про термінологію, лінгвісти розрізняють: а) науку про терміни; б) фахову лексику в складі всіх слів мови в) спеціальну лексику, котра обслуговує якусь певну галузь науки чи техніки.

Немає в лінгвістиці також і загальновищаної дефініції поняття «термін». Термін є невід'ємним елементом певної системи, якщо під системою розуміти сукупність елементів цілого, між котрими існує обов'язковий та тривкий зв'язок. Термін може існувати лише як елемент терміносистеми, якщо під останньою розуміти впорядковану сукупність термінів, які адекватно висловлюють систему понять теорії, що описують певну спеціальну сферу людських знань чи діяльності. Виробнича діяльність потребує безпосереднього спілкування людей, зайнятих у ній. Виникнення і розвиток фахової лексики пов'язується зі спеціалізацією виробничої діяльності людей. Чим більше розвинена та чи інша галузь виробництва, науки і техніки, тим більше вона має спеціальних термінів, тим багатша її термінологія. Специфіка терміна, що відмежовує його від інших слів мови, полягає в особливому призначенні, функції терміна – по можливості чітко називати спеціальні поняття. Отже, термін – це насамперед функціональна одиниця мови. Кількість термінів у розвинених мовах багатократно перевищує чисельність загальноживаних слів і досягає зараз кількох мільйонів лексичних одиниць.

Сьогодні у розвинених мовах близько 90 відсотків нової лексики становлять терміни в таких галузях науки, як комп'ютерна техніка, біохімія, кібернетика, мікробіологія, хімія тощо. Адаже поняття, які з'являються в науці, вимагають появи нових термінів. Термінологічні одиниці надходять до мови різними шляхами. Перший шлях – надання статусу термінів загальноживаним лексичним одиницям рідної мови. Такий варіант утворення термінів не завжди є позитивним, оскільки тут часто мають місце переосмислення, термінологічна номінація, коли слову приписується якесь нове значення. М. Н. Володіна стверджує, що термінологічна номінація – цілеспрямований, творчий процес, обумовлений взаємодією зовнішніх і внутрішніх мовних факторів. Будучи мовним вираженням спеціальних понять, терміни утворюються відповідно до законів конкретної мови. Однак специфіка терміна накладає свій відбиток і на термінологічну номінацію, особливості якої певною мірою сприяють тому, що термінологія, найтіснішим чином пов'язана з національною загальнолітературною мовою, являє собою явище, достатньо самостійне не тільки у функціональному, але й у структурному плані.

Принцип творення термінів визначали доволіно, тому це призвело до утворення значної кількості штучних архітектурних термінів: амбар – шпихлір, амбразура – заглибина, антаблемент – надколоння, балка – трям (балочный – трямовий), бельэтаж – красний поверх, блеск – полір, боковушка – прихатень, болт – (с)шворінь, вентилятор – вітрогін, горбылек – шабліна тощо. Більшість таких термінів не закріпились у мові і їх замінено відповідно іншими, переважно іншомовними, термінами: комора, амбразура, антаблемент, арка, балка, бельэтаж, блиск, боковина, прогонич, вентилятор, грозозахист (громовідвід), саман (ґрунтоблок), решітка (ґрати). Не

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

закріпились в архітектурній термінології і штучно створені прикметники, наприклад терміносполуки, що позначали різновиди арок, передавали терміном лук та прикметниками припадистий, перекутний, плічковий, зіркуватий, шоломуватий, цибулюватий, чоловий тощо. Нормативність мовної одиниці визначають на підставі відповідності продуктивним словотворчим, морфологічним, синтаксичним та іншим моделям сучасної української мови. Таким чином, основними критеріями нормативності термінологічних одиниць, на які орієнтуються суб'єкти мовного планування на сучасному етапі розвитку термінології, вважають системний та національний критерії.

Проблемними є подача складних слів, утворених на прикметниковій основі зі з'єднувальним інтерфіксом: сталевобетонний, сталевоскелетний, бетонний сталевоскелетний. У процесі користування подібними словами виникає потреба в українській частині скорочено подавати початкову основу першої частини складного слова на противагу російським термінам. Щоб цей спосіб подачі був яскравішим, пропущений елемент [во] подаємо в квадратних дужках. Наприклад: емале[во]-штампувальний, мебле[во]-декораційний, осіб[во]-очеретний, потіок[во]-операційний, потіок[во]-позиційний, розрахунк[во]-експериментальний метод, скребк[во]-ковшевий, сталев[во]-бетонний, гонк[во]-корбовий, східк[во]-ліфтовий, фінанс[во]-економічний, шпінк[во]-довбальний, кисне[во]-зварювальний, облік[во]-економічний, облік[во]-позичковий, розцінк[во]-конфліктний, садк[во]-городний, садк[во]-декоративний, садк[во]-парковий, шкрябачк[во]-ковшевий.

У цьому виданні Словника автори дотримуються чинного правопису, хоч цілком поділяють пропозиції філологів відновити в українській орфографії національні правила, які були усунені за часів тоталітарного режиму. Однак же в цьому виданні вони виправили написання слова проєкт та його похідних на проєкт. Перше вважаємо помилкою чинного правопису.

ВИСНОВОК

Кожен термін чи його варіант вимагає свого осмислення у різних параметрах і зіставлення в контекстах. Зважаємо, що видання перекладних словників такого типу є дуже важливим явищем у національній лексикографії, бо вони засвідчують не лише багатство української наукової мови, а й розбудовують і утверджують відповідну термінологію, визначають її обсяг, дають змогу швидко виявити за абеткою наявність тої чи іншої терміної назви.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Комова, М. В. Українська термінологічна лексикографія [Текст] : 1948–2000 / М. В. Комова. — Львів : [б. в.], 2002. — 84 с.
2. Російсько-український та українсько-російський словник термінів будівництва й архітектури [Текст] : У 2 т. Т. 1. Російсько-український словник термінів будівництва й архітектури / [С. Жуковський, Р. Кінаш, Л. Полюга, В. Базилевич] ; за ред. Р. Кінаша. — Л. : Ліга-Прес, 2005. — 960 с.
3. Російсько-український та українсько-російський словник термінів будівництва й архітектури [Текст] : У 2 т. Т. 2. Українсько-російський словник термінів будівництва й архітектури / [С. Жуковський, Р. Кінаш, Л. Полюга, В. Базилевич, Н. Дрівко] ; за ред. Р. Кінаша. — Л. : Ліга-Прес, 2007. — 488 с.
4. Кияк, Т. Мовна політика і термінознавство [Текст] / Т. Кияк // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія: «Проблеми української термінології». — 2004. — № 503. — С. 814.

Отримано 06.05.2014

Л. В. КОРСУН, Н. А. КОВАЛЕВА

ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА И ХАРАКТЕРИСТИКА УКРАИНСКИХ ТЕРМИНОВ В ОБЛАСТИ СТРОИТЕЛЬСТВА

Донбасская национальная академия строительства и архитектуры

Некоторые отечественные лингвисты подчеркивают зависимость процессов формирования и функционирования терминосистем от общественно-политических факторов, которые имели место в Украине. В начале XX в. в Украине возросла потребность в развитой научной терминологии, что активизировало терминологическую работу. Было создано терминологические комиссии при различных обществах. В этот период было заключено и издано около тридцати словарей по различным отраслям науки, техники, культуры. Таким образом, сфера функционирования украинской терминологии и сфера фиксирования взаимодополняли себя, создавая почву для развития национальных терминосистем.

терминология, терминосистема, термин, терминологическая номинация, синонимика, лексика, профессиональная лексика, специальная лексика

LIUDMILA KORSUN, NATALYA KOVALEVA

PARTICULARITIES OF INTERPRETATION AND THE CHARACTERISTIC OF THE UKRAINIAN EXPRESSION IN CONSTRUCTION

Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture

Some domestic linguists emphasize the dependence of processes of formation and functioning of expressions from socio-political factors, which took place in Ukraine. In the early twentieth century. In Ukraine the need for advanced scientific terminology, that intensified terminology work, has been increased. Was established terminology Commission under different societies. In addition to the natural, agricultural departments was created and technical, composed of architectural section. In this period were concluded and published about thirty of dictionaries on different branches of science, technology and culture. Thus, the sphere of functioning of Ukrainian terminology and scope of fixing were cumulative, creating the ground for the development of national expressions.

terminology, term, terminology nomination, synonyms, vocabulary, professional vocabulary

УДК 801.56

В. Д. КУРЛИКІНА, Л. І. ЧЕРНИШОВА

Донбаська національна академія будівництва і архітектури

МЕНТАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ЕТИКЕТНІ НОРМИ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Матеріали розкривають основні ментальні особливості, звичаї, традиції, норми етикету країн Західної Європи. Проаналізовано найтипівіші спілкувальні ситуації, що виникають між представниками різних національних культур у процесі ділової комунікації.

ментальність, етикет, партнер, знайомство, ділове спілкування

Кожна національна культура містить як універсальні цінності, притаманні усім національним культурам, так і певні особливості, зокрема ментальні та етикетні. Результатом вивчення національних особливостей інших культур стає можливість створення адекватного взаєморозуміння між представниками різних національних лінгвокультурних спільнот у процесі спілкування. Предмет огляду – ментальні особливості та етикетні норми деяких країн світу.

Ментальність – (лат. mens, mentis – розум, інтелект) – це спосіб світобачення людини як представника певної нації та соціально-культурної спільноти. Менталітет – це форма народної філософії.

Етикет – це установлені норми поведінки й правила ввічливості у якому-небудь товаристві.

Вам потрібно орієнтуватись у звичаях певної країни, бо саме від вашої поведінки буде залежати успіх вашої справи й навіть саме ваше перебування в країні.

Якщо ви приїхали до країни, мови якої не знаєте, тоді потрібно, щоб на переговорах завжди був присутній перекладач. Таким чином ваші ділові партнери зможуть, якщо забажають, спілкуватися своєю рідною мовою; ви не будете примушувати їх розмовляти вашою лише заради вас.

Також треба брати до уваги дресс-код. Якщо ви не вмієте легко та невимушено носити місцевий одяг, одягайте діловий костюм або сукню. Національне вбрання одягайте винятково на розважальні заходи, пересвідчившись у його доречності.

ШВЕЙЦАРІЯ

Рівень життя в країні досить високий. Люди в Швейцарії живуть дуже відлюдно й можуть запросити іноземця до своєї господи, тільки коли добре з ним познайомляться. У них існує шаноблива (пан, пані) й панібратська форма звертання (на ім'я). Але якщо, знайомлячись, ви обираєте форму «пан» або «пані», то вона залишиться й надалі за будь-яких обставин.

Урочисті прийоми швейцарці влаштовують у ресторанах або готелях.

Швейцарці легко пристосовуються до нових обставин і напрощод допитливі. В країні співіснують чотири мови. Але з іноземцями завжди намагаються спілкуватися англійською. Оскільки одна з провідних галузей їхньої економіки – туризм, швейцарці намагаються, щоб прибулі почували себе комфортно.

Швейцарці ображаються, коли їх порівнюють із німцями, й не розуміють, як можна не дотримати слова. Швейцарці пунктуальні до педантизму. До того ж вони скупувати й витрачають гроші тільки на високоякісні товари.

НІМЕЧЧИНА

У ділових колах Німеччини дотримуються правил етикету з особливою строгістю.

Процедура знайомства традиційна: першим називають того, хто стоїть на вищому щаблі. Якщо ситуація суто офіційна, то осіб представляють один одному. Менш поважну особу заведено представляти більш значній.

Особливістю застільного етикету є те, що виделка постійно тримається в лівій руці, а ніж – у правій. Руки постійно повинні торкатися стола й аж ніяк не прийнято тримати їх на колінах.

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

Основна особливість німецького ділового спілкування – рівень офіційності. Німці напрощуд стримані і суворо дотримуються усталених норм. Ось чому багатьом вони здаються досить неприязними. Всі зустрічі призначаються обов'язково заздалегідь. Упереджено німці ставляться до побіжних справ і експромтних знайомств. Це справляє на них відверто негативне враження. Наприклад, заяву на відпустку ви повинні подати не менш ніж за чотири тижні. А планують свій відпочинок ще за рік, а то й більше до нього.

Тут надають величезного значення вашій пунктуальності.

Одягаються строго. Хоча від чоловіків і не вимагається винятково темний костюм, як в деяких країнах, але брюки для жінок все одно не припускаються.

Для ділових зустрічей найчастіше використовують обід.

Якщо під час наради ви захотіли що-небудь занотувати, потрібно попросити дозволу.

Не запитуйте людей, де вони були під час війни і навіть чи є у них сім'я або діти.

Коли розмовляєте з німцем або тиснете йому руку, ніколи не тримайте руки в кишені: це вважається ознакою неповаги.

Якщо розмовляєте про справи, але погано володієте німецькою, запросіть перекладача.

ФРАНЦІЯ

Характерною ознакою ділової поведінки француза є обережність. Велике значення надається протоколу, хоча саме спілкування відбувається без особливої церемонності.

Обговорення справ за їжею широко практикується у Франції. Діловий обід може тривати півтори-дві години. Ділова вечеря з розвагами може тягнутися цілий вечір.

Знайомити повинен той, кого знає особа, яка сподівається вступити з вами в діловий контакт, тобто, як правило, адвокат, банкір або приятель. Тільки після цього ви можете переходити до справи.

Незважаючи на те, що більшість французів знають англійську, вони воліють розмовляти рідною мовою.

Ділові розваги влаштовуються у вишуканих ресторанах, а не в приватних помешканнях.

АВСТРАЛІЯ

Ділові люди в Австралії одягаються традиційно: костюм і краватка для чоловіків, костюм або сукня для жінок.

У спекотних районах дозволяється більш вільний одяг: костюм у стилі сафарі або шорти, без піджака та краватки.

В Австралії майже всі розмовляють англійською мовою. Під час знайомства називайте повністю своє ім'я, а потім тисніть руку.

Ділові трапези влаштовують у ресторанах, а не в приватних оселях. Обмінюватися подарунками зовсім не обов'язково. Втім під час міжнародної ділової зустрічі доречно буде вручити маленький сувенір, який би символізував ті місця, звідки ви приїхали.

Узагалі австралійці доброзичливі й не манірні, але дуже цінують вміння їх вислухати. Тому не соромтесь, якщо чого-небудь не знаєте або не розумієте. Австралієць ніколи не думатиме про вас погано через це. Навпаки, він буде ще більше довіряти вам і залюбки пояснить незрозумілі моменти.

БЛИЗЬКИЙ ТА СЕРЕДНІЙ СХІД (АЛЖИР, ЄГИПЕТ, ЙОРДАНІЯ, ІРАК, ІРАН, ЛІВІЯ, САУДІВСЬКА АРАВІЯ)

Існують деякі загальні принципи, якими ви повинні керуватися, відвідуючи мусульманські країни: всі справи п'ять разів на день припиняються для здійснення молитви (намазу); хоча іноземцям немає потреби ставати навколішки або повертати обличчя в бік Мекки, ви, поважаючи господаря, повинні це зробити. Під час рамадану, дев'ятого місяця ісламського календаря, робота припиняється в полудень. Четвер або п'ятниця в мусульман – день відпочинку та служіння Богові.

За межами оселі рукостискання – звичайна справа. У власному ж помешканні господар може вітати вас поцілунком в обидві щокі, і ваш обов'язок відповісти йому тим самим. На візитних картках з одного боку друкують

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

англійський текст, а з іншого – переклад місцевою мовою.

Уникайте бесід стосовно релігії та політики. Ви повинні з'являтися на зустріч вчасно, а ваш партнер може затриматися.

Під час їжі все робіть тільки правою рукою. Забороняється вживати свинину та спиртні напої.

Отже, якщо ви маєте справу із закордонними партнерами, то слід передусім засвоїти особливості місцевого етикету та менталітету. Це допоможе вам уникнути багатьох типових помилок, які трапляються з діловими людьми.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гуць, М. В. Українська мова у професійному спілкуванні [Текст] : Навчальний посібник / М. В. Гуць, І. Г. Олійник, І. П. Ющук. – К. : Міжнародна агенція «Bee Zone», 2044. – 336 с.

Отримано 06.05.2014

В. Д. КУРЛИКИНА, Л. И. ЧЕРНЫШЕВА

МЕНТАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ И ЭТИКЕТНЫЕ НОРМЫ СТРАН ЗАПАДНОЙ ЕВРОПЫ

Донбасская национальная академия строительства и архитектуры

Материалы раскрывают основные ментальные особенности, обычаи, традиции, нормы этикета стран Западной Европы. Проанализированы типичные ситуации общения, возникающие между представителями разных национальных культур в процессе деловой коммуникации.

ментальность, этикет, партнер, знакомство, деловое общение

VICTORIYA KURLYKINA, LARISA CHERNYSHEVA

MENTAL PECULIARITIES AND LABEL PROVISIONS WESTERN EUROPE

Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture

Materials reveal the basic mental characteristics, customs, traditions, rules of etiquette in Western Europe. The most common situations of communication, that arise between different national cultures in the process of business communication have been analysed.

mentality, etiquette, partner, acquaintance, business communication

УДК 82.162.2

С. І. ПАРХОМЕНКО, Ю. М. НОВИКОВА

Донбаська національна академія будівництва і архітектури

СКАРБНИЦЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ДУХУ

У статті розкрито історію створення й функціонування етнографічного музею кафедри прикладної лінгвістики та етнології Донбаської національної академії будівництва і архітектури. Наголошено на основному завданні навчального центру, що полягає у формуванні в студентської молоді відчуття єдиного культурного простору, пізнанні власної культури й вихованні поваги до неї.

українська культура, етнографічний музей, експозиція, символ, орнамент

Українська культура – це прояв безмежного потягу народу до краси. Саме тому усі види мистецтва є неповторними та своєрідними. Якому ж із них віддати перевагу? Поезії – адже книги відкривають незнаний чарівний світ? Мелодійним звукам, завдяки яким ми поринаємо у світ музики, що окрилює й підносить душу? Архітектурним витворам мистецтва, які дивують вмінням людей бачити красу предметів, явищ і середовища в гармонії, перспективі та єднанні?..

Навчально-методичний центр (НМЦ) «Світлиця» кафедри «Прикладна лінгвістика та етнологія» Донбаської національної академії будівництва і архітектури має давню традицію (заснований 1998 року). До заснування центру величезних зусиль, любові та турботи доклали викладачі секції української мови та народознавства під керівництвом завідувача кафедри, професора Намакштанської Інни Єгорівни.

У НМЦ «Світлиця» за 17-річний термін існування зібрані найрізноманітніші українські національні твори мистецтва: писанки, посуд, український одяг, вироби з глини, дерева та скла, рушники та ікони. Гідно представлені й подарунки гостей із різних країн світу, зокрема з Росії, Білорусі, Єгипту, Ізраїлю, Монголії, Камеруну, Швеції, Польщі, Китаю, Палестини та ін., що дає можливість досліджувати національні культури у порівнянні та взаємодії. На стінах музею студентами-архітекторами ДонНАБА намальована українська піч та картина, на якій зображено передвесільний обряд сватання.

Експозиції етнографічного музею нагадують молоді про талановитість наших предків, про красу українських звичаїв і традицій. Важливо те, що до експозиції ввійшли не лише старовинні вироби. Прикрашають виставку й твори сучасних митців, завдяки чому можна простежити наступність у традиціях гончарства, вишивки, різьблення, гутництва тощо.

Надзвичайно колоритною в НМЦ «Світлиця» є колекція рушників. Студентів, які відвідують «Світлицю», завжди вражає розповідь викладачів про нелегку долю однієї з полтавських народних майстринь, Катерини Петрівни Жаботинської, з рушника якої і розпочалася історія музею. На рушниках Катерини Петрівни переважають стримані ніжні кольори. Створюється враження, що весь смуток вишивальниці втілила у своїх виробах.

Аналізуючи орнаменти українських рушників, слід зазначити, що всі вони характеризуються типовими загальнонаціональними ознаками, проте кожен регіон має власні особливості – як за формою, так і за способом виготовлення, оздоблення, кольоровою гамою. Так, на рушниках Київщини й Полтавщини переважає рослинний візерунок, розташований вертикально, який має вигляд вазона – так званого дерева життя. На Поділлі традиційними є геометричні візерунки з фігурками жінок, тварин, птахів. Волинські рушники оздоблені однією горизонтальною смугою геометричного орнаменту, виконаного нанизанням, хрестиком. Ця традиція бере свій початок від наших далеких трипільських пращурів і має глибинний зміст. Адже всі символи на рушниках – це обереги від злих сил, від лиха. Знаками – оберегами на рушниках також є ромби, квадрати, трикутники, що символізують засіяне поле, майбутній урожай. Одним із найбільш поширених є рослинний орнамент. Так, «червона рута, барвінок, любисток – символи кохання, береза – символ чистоти, дівочої ніжності, дуб – символ сили, захисту, довголіття, чоловічої мужності, вірності, виноград – символ мудрості та безсмертя, мак – символ родючості, яблуня та яблука означають плодючість, любов, знання й мудрість» [2, с. 64].

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

Кожен регіон України має свою кольорову гаму у вишивці, але здебільшого для всіх рушників характерні червоний та чорний кольори. Червоний колір є символом крові Христа, пролитої за гріхи людей, а значить, християнської любові, відродження, воскресіння. Чорний уособлює землю, її плодючість. У цих двох кольорах відбилася вся історія нашого народу.

Експонується в НМЦ «Світлиця» і різноманітний український народний одяг: сорочки, як чоловічі, так і жіночі, вишиті на комірі, манжетах та рукавах, плахта, пасок, юпка. На сорочці вишивка на грудях робилася задля того, щоб захистити душу від руйнування, занепаду, а значить, відумирання. Це пов'язано з християнською вірою в безсмертя душі. Поверх сорочки жінки одягали плахту (праобраз сучасної спідниці) та підперізувалися паском, який у давнину був оберегом - знаком того, що людина захищена. Юпка - верхній одяг, позаду якого пришивалася стрічка, що створювала складки. Кількість складок свідчила про заможність людини.

Окремі експозиції складають вироби зі скла, різьблені дерев'яні скриньки, тарелі з петриківським розписом, картини талановитого народного українського художника з Полтавщини М. О. Онацька, які є настільки колоритними, що за ними ми вивчаємо побут, традиції та звичаї українського народу.

Глиняні леви й коники, привезені викладачами та студентами академії з Сорочинського ярмарку, а також від полтавського митця (СМТ Опішне) Василя Омеляненка не залишають байдужим нікого з відвідувачів музею. Їх вироби й інших опішнянських майстрів: В. Шкурпели, Н. Дубинки, сім'ї Порохівників. Роботи народних майстрів розповідають про повсякденний побут селянських родин, яскраво демонструють реальні й фантастичні світоглядні уявлення українців.

На базі етнографічного музею «Світлиця» студенти-учасники наукових конференцій, конкурсів, факультативів і гуртків проводять власні наукові дослідження. Висловлювання-афоризми наших студентів увійшли до книги «Нетлінний голос покоління» [1], у якій мова як вагома складова національної культури відбиває народні уявлення та переживання, тобто менталітет етносу як національну специфіку людського світосприйняття: «Мова – історія. Історія – минуле, яке не можна забувати» (Гання Бобриш), «Родину любити - у злагоді з совістю жити» (Валерія Кривобокова), «Неважливо, скільки днів у твоєму житті, важливо - скільки життя у твоїх днях» (Віолетта Колесніченко), «Душа людини – у серці, але побачити її можна тільки в очах» (Катерина Лобода), «Етичність – ключ до взаєморозуміння» (Єгор Воеводський).

Протягом усього часу функціонування етнографічний музей відвідали високі посадові особи та гості з різних країн світу – з Росії, Швеції, Польщі, Палестини, Камеруну, Нігерії, Іраку та ін. Подарунки іноземних гостей займають почесне місце в НМЦ «Світлиця». Мистецтво інших країн здебільшого значно відрізняється від українського, хоча, наприклад, палестинська та шведська вишивки дещо схожі з українською. Це свідчить про те, що кожен народ має самобутню, унікальну культуру, яка ґрунтується на загальнолюдських цінностях.

НМЦ «Світлиця» наочно пропагує ті істини, які треба частіше нагадувати молоді. Нагадувати про те, що українські й зарубіжні митці надзвичайно талановиті, що наша культура самобутня й виразна, що наші люди працелюбні й натхненні, а рідна мова – мелодійна й співуча.

Студентські шляхи зі «Світлиці» пролягли до Київщини, Полтавщини, Запоріжжя, Львівщини, Дніпропетровщини та Черкащини. Багато знахідок дали подорожі Донецчиною. Та ще більше відкриттів чекає на студентів попереду.

Звертаючись до духовності українців, ми повертаємося до тих джерел, які живлять народний дух, оберігають чистоту душі та є добрими помічниками у нашому житті.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Нетлінний голос покоління [Текст] : Українською та російською мовами / Уклад. : В. М. Левченко та ін. ; За заг. ред. к. філол. н., проф. І. Є. Намакштанської та к. філол. н., доц. Ю. М. Новикової. – Донецьк : Донбас, 2011. – 352 с.
2. Новикова, Ю. М. Історія української культури (Українознавство. Українська етнокультура) [Текст] : навч. посіб. для студентів технічних ВНЗ усіх спеціальностей денної і заочної форм навчання / Ю. М. Новикова. – Донецьк : Світ книги, 2012. – 150 с.

Отримано 12.05.2014

С. И. ПАРХОМЕНКО, Ю. Н. НОВИКОВА

СОКРОВИЩНИЦА НАЦИОНАЛЬНОГО ДУХА

Донбасская национальная академия строительства и архитектуры

В статье раскрыта история создания и функционирования этнографического музея кафедры прикладной лингвистики и этнологии Донбасской национальной академии строительства и архитектуры. Определена основная задача учебного центра, которая состоит в формировании у студенческой молодежи представления о едином культурном пространстве, познании собственной культуры и воспитании уважения к ней.

украинская культура, этнографический музей, экспозиция, символ, орнамент

SVETLANA PARKHOMENKO, YLIYA NOVIKOVA

TREASURY OF NATIONAL SPIRIT

Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture

This article reveals history of creation and functioning of ethnographic museum of applied linguistics and ethnology department of the Donbas national academy of civil engineering and architecture. Studying centre main aim is determined. This aim consists of formation of visualization about integrated cultural space among student youth, knowledge of own culture and respect education to it.

Ukrainian culture, ethnographic museum, exposition, symbol, ornament

УДК 801.81 (477.62)

М. О. РОГОВА, І. О. КУДРЕЙКО
КПНЗ «ДОМАНУМ»

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ВЕСІЛЬНОГО ОБРЯДУ НА ТЕРИТОРІЇ МАЛИХ МІСТ ДОНЕЧЧИНИ

У статті представлено особливості сучасного весільного обряду на території малих міст Донецьчини, та їх значення для утворення міцної родини.

весілля, акти весілля, сучасний весільний обряд

Після здобуття Україною незалежності було розпочато новий етап розвитку етнології, який характеризується посиленою увагою до духовної культури корінного населення. За статистикою, неабияку увагу приділяють саме обрядам українського весілля. Весільна обрядовість – справжня народна драма, яка складається з ігрових дій, танців, співу, музики. Вона була і залишається одним із найскладніших і найстійкіших компонентів традиційно-побутової культури.

Мета дослідження полягає у відтворенні цілісної картини актів сучасного українського весілля та їх значення для утворення міцної родини.

Звернімося перш за все до значення слова весілля. У «Словнику української мови» за редакцією І. Білодіда весіллям називається обряд одруження, а також святкування з цієї нагоди за звичаєм. М. Бажан зазначає, що весілля – комплекс народних обрядів та звичаїв, які пов'язані з одруженням [1, с. 329–330]. У «Етимологічному словнику» за редакцією О. Мельничука знаходимо таке розтлумачення: весілля – «веселійно ж, весельсье ж» весільчанин, весільний, [веселувати] – «гуляти на весіллі»; р. «весельє», болг. «веселиея», «веселанці», святковий обід; veselъ – «веселій», – уживалося спочатку в загальному розумінні «радоші, веселощі», а у значенні «шлюбне весілля» розвинулося згодом, не пізніше другої половини XV ст. [3, с. 362–363]. Г. Лозко зауважує, що слово весілля походить від назви сонячного свята «веселія», яке відзначалося у кожному сезоні відповідними обрядами [4, с. 420]. Отже, українським весіллям вважаємо комплекс церемоній і народних обрядів, пов'язаних з укладанням шлюбу, якому притаманні певні риси, що вирізняють український етнос, українську обрядовість з-поміж інших.

Українські весілля мають безліч регіональних особливостей, але всім їм притаманний єдиний сценарій. Звісно, з плином часу він зазнавав змін, але на території смт. Цукурино, м. Селидового, м. Артемівська збереглися акти традиційного весілля. Міста, на території яких досліджено особливості сучасного українського весілля є різними за концептуальним статусом: Цукурине – селище міського типу, Селидове – місто обласного значення, Артемівськ – адміністративний центр Артемівського району.

Обряд сватання у насі дні має скоріше номінальний, а не функційний характер. Після того, як парубок зробив пропозицію своїй обраниці, за правилами доброго тону, рекомендується попросити руки у її батьків. Свати йдуть до будинку нареченої та сватають її. Цей обряд зберіг назви «могорич», «свати».

Сучасний етап після сватання (оглядини) – спростився до взаємного відвідування майбутніх родичів. Під час оглядин батьки молодих домовляються про день весілля, посаг, про участь родини молодого у весільних витратах, про кількість запрошених родичів. У цей час вибирають дружка й дружку та проводять різні організаційні наради. У наш час майже зовсім віджили заручини. Адже в старому обряді вони відігравали роль певного юридичного акту, який зараз вирішується державою.

Зберігся на території досліджуваних міст і до нашого часу дівчє вечір. Подруги збираються для того, щоб попрощатися з нареченою (молода із вікової групи «наречених» переходить у групу «молодух» – «баб»). Тільки в традиційному весіллі дівчє-вечір відбувався у суботу (коли весілля вже розпочалося), а в сучасному – заздалегідь. У нашій місцевості ще певною мірою залишається традиційним звичай запрошувати на весілля, хоча новою формою – весільною листівкою. Зауважимо, що запрошення-листівки розсилають усім родичам і знайомим.

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

Ранок весільного дня особливо насичений обрядами. За обрядом наречену будять і одягають. Потім чекають приїзду нареченого. Уранці у день весілля в домі нареченого готуються до від'їзду. Батьки благословляють сина й посипають житом, грошима, цукерками, щоб життя було солодким, довгим, багатим. Дорогою односельці створюють поїзду перешкоди, який повинен зупинитися й відкупитися частуванням. Вхід у дім нареченої теж повинен викупити частуванням або грошима. Коли все вирішено, то батьки нареченої пов'язують руки молодят рушником і виводять із хати, потім мати молодії посипає вже обох житом, грошима. Після цього молоді відправляються до загсу, де проводиться урочиста церемонія офіційної реєстрації шлюбу (так званий «розпис»). З радянських часів збереглася традиція після офіційної реєстрації шлюбу класти квіти до пам'ятників визначних осіб на центральних площах населених пунктів. Святкування традиційно відбувається спочатку у родині нареченої, а потім – нареченого. У наш час усе частіше відзначають у кафе або ресторани разом обидві родини. Там молодят зустрічають батьки. Діти кланяються їм, причому зробити це вони повинні одночасно, щоб надалі в їхньому сімейному житті не було розбіжностей. Кусають коровай, визначають, хто буде господарем у родині. Потім батьки пов'язують молодим руки рушником і ведуть їх до столу. На сучасних весіллях обов'язковою є тамада, яка й проводить далі цю урочисту подію. Під час частування є ще обряд обдарування: молоді отримують подарунки від гостей. Власне – весільний цикл закінчує танець молодих та «визначення наступної нареченої» (за допомогою букету нареченої). На цей обряд чекають усі незаміжні дівчата, тому що саме та, яка спіймає букет, найближчим часом обов'язково вийде заміж. Приблизно з 1995 року додався ще один обряд – «визначення наступного нареченого» (хлопці ловлять певну річ із убрання молодії). Дуже цікавий факт, що на проведенні цього обряду вже наполовину виключно молоді люди – наречені, свідки, друзі молодят, які бачили його в деяких містах Західної України, а також у країнах Західної Європи [5, с. 20]. Обряд вінчання (набуваючи змін) залишається у весільній обрядовості уже кілька століть, тому що, на думку закоханих, даючи обітницю жити у вірності перед самим Господом Богом, їхнє подружжя життя буде щасливим.

На другий день весілля на території досліджуваних населених пунктів гості традиційно ідуть до батьків молодії, де їх мають частувати лохиною. Після частування весілля продовжує обряд – циганщина. Гості переодягаються у костюми «молодого», «молодій», козака, циганки, лікаря. Варто зауважити, що в смт Цукуриному на другий день обов'язковим є обряд «купання батьків» у річці (узимку цей обряд спрощується), після чого сватів, які виконували цей обряд, пов'язують рушниками, хустками (Записано від Павленко Марії Миколаївни, 1936 р. н., смт. Цукурине). Зазвичай на території досліджуваних міст весілля триває два дні.

Отже, обряди сучасного українського народного весілля поділяються на три цикли, кожний із яких має свої складники. Передвесільний етап: сватання, оглядини, дівич-вечір, запросини. Власне – весільний етап складається з обрядів: благословення молодого, викуп молодії, обсіпання молодих, реєстрація в загсі, покладання квітів, зустріч молодих батьками, обдарування молодих, фінальний танок закоханих, визначення наступної нареченої та нареченого, вінчання. До післявесільного етапу належать: частування лохиною, циганщина, купання батьків.

Традиції, що склалися століттями, зазнають змін, трансформуються або зовсім утрачаються. Слід зазначити, що дотримуються порядку традиційних весільних обрядів переважно у тих сім'ях, де є люди старшого віку. А частіше у сучасному весіллі спостерігається тенденція до переосмислення обрядових дій: передвесільний традиційний цикл налічує у сучасному українському весіллі – 4 обрядодії (у традиційному – 7), власне-весільний – 7 (у традиційному – 10), післявесільний – 3 (у традиційному – 4). Загалом у сучасному українському весіллі кількість обрядодій дорівнює 17, у традиційному – 18.

Нова весільна обрядовість як етнокультурний феномен і сьогодні викликає інтерес серед широких верств населення, вивчення її на різних рівнях та використання окремих її аспектів у сучасному житті з усвідомленням семантики кожного ритуалу є одним із засобів безпосереднього відновлення та збереження національної культурної спадщини і духовного генофонду нації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Українська радянська енциклопедія [Текст] : [в 16 т.]. Т. 2 : Богуслав – Волочиск / М. П. Бажан (голов. ред.) та ін. – Київ : УРЕ, 1960. – 575 с.

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

2. Етимологічний словник української мови [Текст] : в 7 т. Т. 1 : А-Г / [Укл.: Р. В. Болдирєв та ін.] ; [Редкол. О. С. Мельничук (головний ред.) та ін. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні]. – К. : Наук. думка, 1982. – 632 с.
3. Лозко, Г. С. Українське народознавство [Текст] / Г. С. Лозко. – Т. : Мандрівець, 2011. – 512 с.
4. Матушенко, В. Б. Сучасне весілля в контексті української обрядової культури [Текст] : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. культурології : 26.00.01 / Матушенко Валерій Борисович ; Національний ун-т культури і мистецтва України. – Київ, 2009. – 20 с.

Отримано 16.05.2014

М. О. РОГОВАЯ, И. А. КУДРЕЙКО

ОСОБЕННОСТИ СОВРЕМЕННОГО СВАДЕБНОГО ОБРЯДА НА ТЕРРИТОРИИ МАЛЫХ ГОРОДОВ ДОНЕТЧИНЫ

КПНЗ «ДОМАНУМ»

В статье представлены особенности современного свадебного обряда на территории малых городов Донетчины, и их значение для создания крепкой семьи.

свадьба, акты свадьбы, современный свадебный обряд

MARINA ROGOVAYA, I. A. KUDREYKO

THE FEATURES OF THE MODERN WEDDING CEREMONY ON THE TERRITORY OF TOWNS IN DONETSK REGION

KPNZ "DOMANUM"

The article presents the features of the modern wedding ceremony on the territory of towns of Donetsk region, and their importance for creating a strong family.

wedding, acts of wedding, modern wedding ceremony

УДК 82.09

В. О. БАБІНСЬКИЙ, КЕРІВНИК: І. Є. НАМАКШТАНСЬКА

Донбаська національна академія будівництва і архітектури

**МІРКУВАННЯ М. В. ГОГОЛЯ ЩОДО МІСЦЯ ЗОДЧЕСТВА, АРХІТЕКТУРИ І ПРИРОДИ У
СТВОРЕННІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ КОМФОРТНОЇ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ (НА МАТЕРІАЛІ СТАТТІ «ОБ АРХИТЕКТУРЕ
НЫНЕШНЕГО ВРЕМЕНИ»)**

У статті розглядається питання історичного розвитку зодчества і архітектури, висвітлене М. В. Гоголем. Описуються характеристики, які надає видатний письменник архітектурі та її пам'яткам, аналізуються підходи Гоголя до визначення місця архітектури та зодчества в житті людського співтовариства.

зодчество, архітектура, забудований простір, гармонійність архітектурних комплексів, природа в архітектурних образах, вибір місць розташування міст

Як ми знаємо, архітектура – це мистецтво створення і будівництва споруд різного типу і призначення, планування об'єктів і зон забудови міських і сільських регіонів. Людство пережило багато етапів розвитку архітектури, причому майже кожний народ вносив свої національні культурні особливості, уявлення та світогляд в елементи архітектури, чим ніби закарбував себе в окремих архітектурних конструкціях, деталях, стилях і т. ін. [1; 2; 3].

Микола Васильович Гоголь, який, окрім всесвітньовідомої слави письменника, мав також неабиякий талант лектора і вченого, завдяки чому ми можемо ознайомитися і з його власними поглядами на розвиток і характеристику архітектури різних часів і народів. «Была архитектура необыкновенная, христианская, национальная для Европы», – писав у 1831 р. Гоголь у своїй статті «Об архитектуре нынешнего времени», яка увійшла до збірки «Арабески», – і ми її залишили, забули, як будто чужую, пренебрегли, как неуклюжую и варварскую. Не удивительно ли, что три века протекло, и Европа, которая жадно бросалась на все, алчно перенимала все чужое, удивлялась чудесам древним, римским и византийским, или уродовала их по своим формам, – Европа что среди ее находят чудеса, пред которыми было ничто все ею виденное, что в недрах ее находятся Миланский и Кельнский соборы и еще донныне чернеют кирпичи недооконченной башни Страсбургского мюнстера [монастыря] [4, 65].

Розглядаючи історичний шлях будівництва храмів, палаців та інших культових споруд, письменник поступово переходить до характеристики архітектурних будівель як складових загального забудованого простору, середовища життя людини і робить зауваження щодо того, що найшкідливішим напрямом у розвитку архітектури XIX ст. стало додержання «соразмерности в отношении к окружающим его [строению] зданиям. Эта соразмерность состояла еще в том, чтобы строение, как бы велико ни было в своем объеме, непременно, чтобы казалось малым. Его стали уединять и помещать на такой огромной и обширной площади, что оно казалось еще более ничтожным. Как будто бы насильно старались истребить в душе благоговение и сделать человека равнодушным ко всему» [4, 69]. І далі М. В. Гоголь висловлює дуже цікаві думки, які мають неабияке значення й сьогодні і лунають попередженням для сучасних містобудівників щодо гнітючої одноманітності забудови районів міста. Наведемо деякі з них в оригіналі: «Всем строениям городским стали давать совершенно плоскую форму. Дома старались делать как можно более похожими один на другого; но они более были похожи на сараи или казармы, нежели на веселые жилища людей. Совершенно гладкая их форма ничуть не принимала живости от маленьких правильных окон, которые в отношении ко всему строению были похожи на замуренные глаза» [4, 69].

На наш погляд, розглядаючи архітектуру забудови міста як середовище перебування кожного з нас, слід звернути увагу й на такі думки М. В. Гоголя, як: «строение должно неизмеримо возвышаться почти над головою зрителя, чтобы он стал, пораженный внезапным удивлением, едва будучи в состоянии окинуть глазами его вершину. И потому строение всегда лучше, если стоит на тесной площади. К нему может идти улица, показывающая его в перспективе, издали, но оно должно иметь поражающее величие вблизи, чтобы дорога проходила мимо

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

его! Чтобы кареты гремели у самого его подножия! Чтобы люди лепились под ним и своею малостью увеличивали его величие! Дайте человеку большое расстояние — и он уже будет глядеть выше, гордо на находящиеся пред ним предметы, ему покажется все малым. Мы так непостижимо устроены, наши нервы так странно связаны, что только внушающее, оглушающее с первого взгляда, производит на нас потрясение» [4, 71]. Опанувавши і усвідомивши зміст цих думок М. В. Гоголя, замислимося над тим, яке враження справляє на нас архітектура забудови тих районів, у яких ми живемо. І якщо є щось, що нас дратує, не подобається, не створює нам хорошого настрою, проаналізуємо, що це і як можна було б виправити ситуацію, адже ми перебуваємо в ній щоденно. А чи варто звикати до неї?

Письменник у своїй статті окремо зупиняється на розгляді намагання грецьких архітекторів вписувати забудову в природне середовище. «Они чувствовали, — пишет Микола Васильович Гоголь, — что строгая правильность и гладкость строения должна непременно иметь возле себя какую-нибудь противоположность, чтобы быть более оригинальной и заметной, и потому простирали над ними навес древесный. Белизна прямолинейной стены или стройного с колоннами фронтона, выказываясь из-за темной гущи зелени, действительно хороша, потому что составляет контраст с облачным расположением дерева, почти всегда неправильно, но красиво раскидывающего свои ветви. Как только здание их окружалось другими и находилось среди города, они чувствовали излишнюю простоту его и старались придать сколько можно более игры. Мысль о дереве и о природе прежде всего приходила им в голову. Но в городе дерево — драгоценность: тогда они чаще начали употреблять не гладкие дорические колонны, но большею частию коринфские, с капителью из завитых листьев. Вообще убирать строения листьями, вьющимися гроздьями винограда или украшениями, носящими неясный образ ветвей дерева, было инстинктом у всех народов. Они невольно, слепо следовали тайному внушению своего вкуса» [4, 71–72].

І наприкінці своїх міркувань щодо особливостей використання в архітектурі елементів природного походження М. В. Гоголь робить такий висновок: «Какая бы ни была архитектура — гладкая массивная египетская, огромная ли пестрая индусов, роскошная ли мавров, вдохновенная ли и мрачная готическая, грациозная ли греческая — все они хороши, когда приспособлены к назначению строения, все они будут величественны, когда только истинно постигнуты» [4, 72–73]. Насмілимося додати від імені наших сучасників свою думку: будь-яка архітектура має створювати для людини зручне й затишне середовище для її найефективнішого виявлення особистих спроможностей, для діяльності, відпочинку й збагачення духовного світу.

Дуже цікавим, символічним і глибоким за змістом є висновок щодо визначення поняття «архітектура», якого доходить М. В. Гоголь наприкінці своєї статті. «Архитектура, — відзначає письменник, — тоже летопись мира: она говорит тогда, когда уже молчат и песни и предания, и когда уже ничто не говорит о погибшем народе. Пусть же она, хоть обрывками, является среди наших городов в таком виде, в каком она была при отжившем уже народе, чтобы при взгляде на неё осенила нас мысль о минувшей его жизни, и погрузила бы нас в его быт, в его привычки и степень понимания и вызвала бы у нас благодарность за его существование, бывшее ступенью нашего собственного возвышения» [4, 82].

Відзначаючи ще раз важливу роль природи в архітектурних образах і наполягаючи на їхній взаємозалежності, Микола Васильович нагадує нам про те, що «идея для зодчества вообще была черпана из природы, но тогда, когда человек сильно чувствовал на себе её влияние; теперь же искусство поставил он выше самой природы, — разве не может он черпать своих идей из самого искусства, или, лучше сказать, из гармонического слияния природы с искусством» [4, 83]. Відповідаючи на це запитання, письменник звертає увагу на нові твори архітектури у світі і зокрема — в Росії, називаючи одним із талановитіших російських архітекторів нового покоління Карла Брюллова, у творчості якого, як ми всі знаємо, майстерно поєднано художнє мистецтво і мистецтво природи і завдяки котрому був визволений з кріпацтва Тарас Григорович Шевченко.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Екологія людини [Текст] : Підручник / О. М. Микитюк, О. З. Злотін, В. М. Бровдій та ін. — 3-є вид., випр. і доп. — Харків : ОВС, 2004. — 254 с.
2. Українська мова за професійним спрямуванням для студентів архітектурних спеціальностей [Текст] : Навчальний посібник / І. Є. Намакштанська, О. В. Романова, Н. М. Лапиніна [та ін.]. — Донецьк : Світ книги, 2012. — 582 с.

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

3. Історія української культури [Текст]. В 5-ти т. Т. 1. Історія української культури давнього населення України / Укл. Ю. С. Асєєв, В. Д. Баран, І. А. Баранов [та ін.]. – К. : Наукова думка, 2001. – 1135 с.
4. Гоголь, Н. В. Собрание сочинений в восьми томах [Текст] Т. 7 / Н. В. Гоголь. – М. : Изд-во «Правда», 1984. – 528 с.

Отримано 20.05.2014

В. О. БАБИНСКИЙ, РУКОВОДИТЕЛЬ: И. Е. НАМАКШТАНСКАЯ

**РАЗМЫШЛЕНИЯ Н. В. ГОГОЛЯ О МЕСТЕ ЗОДЧЕСТВА, АРХИТЕКТУРЫ И ПРИРОДЫ В
СОЗДАНИИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СРЕДЫ ДЛЯ КОМФОРТНОЙ
ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЧЕЛОВЕКА (НА МАТЕРИАЛЕ СТАТЬИ «ОБ АРХИТЕКТУРЕ
НЫНЕШНЕГО ВРЕМЕНИ»)**

Донбасская национальная академия строительства и архитектуры

В статье рассматриваются вопросы исторического развития зодчества и архитектуры, отраженные Н. В. Гоголем. Описываются характеристики, которые дает выдающийся писатель архитектуре и её памятникам, анализируются подходы Гоголя к определению места архитектуры и зодчества в жизни человеческого сообщества.

зодчество, архитектура, застроенное пространство, гармоничность архитектурных комплексов, природа в архитектурных образах, выбор места размещения городов

V. O. BABINSKY, SCIENTIFIC SUPERVISOR: INNA NAMAKSHTANSKAYA

**REFLECTIONS OF N.V. GOGOL BOUT THE PLACE OF ARCHITECTURE AND NATURE IN
CREATION OF INTELLECTUAL ENVIRONMENT FOR THE COMFORT VITAL FUNCTIONS OF
MAN (ON MATERIAL OF THE ARTICLE «ABOUT ARCHITECTURE OF PRESENT TIME»)**

Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture

The questions of historical development of architecture are examined in the article, represented N.V. Gogol. Descriptions that over is brought by the writer of distinction of architecture and her monuments are described, going of Gogol is analyzed near the location of architecture and architecture in life of human community.

architecture, built-up space, harmoniousness of architectural complexes, nature in architectural characters, choice of place of placing of cities

УДК 801.318

НИНЕЗА НАВАЛО, РУКОВОДИТЕЛЬ: Т. В. СУХАНОВА

Воронежский государственный архитектурно-строительный университет

ОБРАЗ ЖЕНЩИНЫ ВО ФРАЗЕОЛОГИИ РУССКОГО И ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКОВ

Статья посвящена сопоставительному анализу русских и французских фразеологизмов. Проанализирован образ женщины в русских и французских пословицах и поговорках.

фразеологическая единица, русский язык, французский язык, образ женщины, сходство, различие, негативный образ, положительный образ

Фразеологизмы играют особую роль в создании языковой картины мира. Они – «зеркало жизни нации». Значения фразеологических единиц тесно связаны со знаниями и практическим опытом носителей языка, с культурно-историческими традициями народа, говорящего на данном языке. Фразеологические единицы отражают длительный процесс развития культуры народа, фиксируют и передают от поколения к поколению культурные установки и стереотипы.

Одним из видов фразеологических единиц являются пословицы и поговорки. Пословицы и поговорки играют существенную роль в человеческой речи. Очень трудно определить, когда появились пословицы – устные краткие изречения на самые разные темы, неизвестно и время возникновения первых поговорок – метких изречений, которые способны выразительно, кратко и точно охарактеризовать что – либо, неоспоримо одно: пословицы и поговорки возникли в древности и с той поры сопутствуют народу на всем протяжении его истории. Особые свойства сделали и пословицы, и поговорки столь стойкими и необходимыми в быту и речи.

Пословица не простое изречение. В ней заключается народная оценка жизни, наблюдения народного ума. Пословицы советуют, рекомендуют, высказывают опасения, предостерегают, предупреждают, успокаивают, вымеивают и т. д. Пословицы и поговорки выносят положительную или отрицательную оценку поведения, поступка, ситуации. В пословицах и поговорках находят отражение самые разные стороны человеческого бытия – любовь, дружба, работа, быт, общение. И, конечно, в любом языке особое место занимают пословицы и поговорки, связанные с образом женщины.

В нашей работе мы проанализировали пословицы и поговорки русского и французского языков о женщинах.

Все пословицы и поговорки, использованные нами для исследования, мы разделили на два типа. В первом находит отражение негативный образ женщины, во втором – положительный образ женщины.

НЕГАТИВНЫЙ ОБРАЗ ЖЕНЩИНЫ

Издавна сложилось так, что женщина, не имея достаточной силы защитить себя, являлась бессловесным существом, судьбу которого решал, тот, кто сильнее, то есть мужчина. В связи с этой ситуацией начали складываться пословицы и поговорки, в которых женщина принижалась, показывалась существом низшим и неполноценным в сравнении с мужчиной. Ей приписывались различные негативные характеристики. Одна из самых распространенных – глупость.

La femme est un animal, a cheveux longs et, a idées courtes.

Волос долог, да ум короток.

В этих примерах ясно показано, что женщина абсолютно глупое существо, весь ум которого ушел в длинные волосы.

Кроме глупости, есть другие негативные характеристики, которые приписывают женщинам, так, например, существует мнение, что женщина абсолютно непредсказуемое создание, которое совершает поступки согласно каким-то своим внутренним, непонятым мотивам.

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

La femme est un certain animal difficile a connaitre.

На женский норов нет угадчика.

Здесь мы видим пренебрежение к женщине, как к существу, не имеющему никакой логики в своих поступках. Существо, которое не надо даже пытаться понять, поскольку это абсолютно бесполезно.

Продолжение темы непредсказуемости мы видим в пословицах, которые ясно подчеркивают эту характеристику.

La femme est chose variable et changeante. — Женщина — изменчивая и переменная вещь.

La femme a la nature versatile de la mer. — Женщина переменчива, как море.

У бабы семь пятниц на неделе.

Женские умы, что татарские сумы (переметны). — Здесь сравнение взято из времен татарского ига, об особенностях татарских переметных сумок. Это подчеркивает непостоянство женщин в своих решениях, рассуждениях.

Еще один порок, приписываемый женщинам, это болтливость и склонность к сплетням.

La femme a plus de langue que de tête.

Эта пословица показывает, что женщина говорит не думая, что ее слова — это пустая болтовня без какой-либо цели.

Бабий язык, куда ни завались достанет.

Вольна баба в языке, а черт в бабьем кадыке.

Продолжение темы болтливости и использования языка, как главного оружия, мы видим в следующих примерах:

С бабой не сговоришь. Бабу не переговоришь.

За бабой покидай последнее слово.

Женское слово, что клей, пристаёт.

La femme a le bec de pie et le dard fourchu du serpent. — У женщины есть клюв сороки и язык, как жало змеи.

Здесь идут сравнения с животными, причём характеристики же опять не самые лестные. Сорока издавна считалась символом неугомонной болтовни, тогда как змея известна не столько своей мудростью, сколько коварностью и злобой.

В некоторых пословицах и поговорках женщина предстает проводником для адских сил и является воплощением зла.

La femme est la porte de l'enfer. — Женщина — дверь ада.

Где сатана не сможет, туда бабу пошлет.

Следующий пример, содержащий негативную характеристику женщины:

La femme est moins porte que l'homme aux nobles actions, et beaucoup plus aux actions honteuses. — В этой пословице женщина предстает, как заведомо не способная на совершение каких-либо благородных поступков.

В силу своей глупости, жадности, завистливости она больше, чем мужчина, способна на предательство и различные неблагоприятные поступки.

Подобный смысл есть в русских поговорках:

В чем деду стыд, в том бабе смех.

От нашего ребра нам не ждать добра.

ПОЛОЖИТЕЛЬНЫЙ ОБРАЗ ЖЕНЩИНЫ

Положительный образ женщины имеет гораздо меньше отражений в пословицах и поговорках, нежели отрицательный.

La femme est la clef du ménage.

Холостому — помогай боже, а женатому — жена поможет.

Муж — голова в доме, а все-таки дети таковы, какова у них мать.

Муж жене — отец, жена мужу — венец.

В этих пословицах создается образ мудрой, всезнающей женщины, хранительницы очага. Такую же окраску имеет и следующие примеры:

La femme est le Bon Dieu de la maison.

С доброй женой горе — полморя, радость вдвойне.

Здесь женщина это чудо в жизни мужчины, существо, которое является гарантией того, что всё будет хорошо.

Итак, мы можем сделать вывод, что большая часть пословиц и поговорок в русском и французском языках

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

характеризует женщину не с лучшей стороны. Женщина в данном случае предстаёт перед нами глупым, непредсказуемым, опасным, болтливым существом, источником вечных неприятностей для мужчины. Но есть и примеры, которые признают женщину как существо высшего порядка, без которого мужчине не будет счастья в этой жизни. В них женщина предстаёт, как создание, призванное дарить уют, домашнее тепло, помогать мужу в жизни, ответственное за судьбу семьи и детей.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гузикова, В. В. Лингвокультурологическая специфика фразеологических единиц английского языка (на материале прозы С. Мэма и ее переводов на русский язык) [Текст] : автореф. дис. ... канд. филол. наук. / Гузикова В. В. — Екатеринбург, 2004. — 39 с.
2. Коцюбинская, Л. В. Когнитивные структуры английских фразеологических единиц латинского и французского происхождения [Текст] : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Коцюбинская Л. В. — Санкт-Петербург, 2004. — 34 с.
3. Виноградов, В. В. Избранные труды: Лексикология и лексикография [Текст] / В. В. Виноградов. — М. : Наука, 1977. — 312 с.
4. Назарян, А. Г. Фразеология современного французского языка [Текст] / А. Г. Назарян. — М. : Высшая школа, 1987. — 288 с.
5. Французско-русский фразеологический словарь [Текст] : ок. 35 000 фразеолог. единиц / сост.: В. Г. Гак, И. А. Кунина, И. П. Лалаев [и др.] ; под ред. Я. И. Рецкера. — М. : Гос. изд-во иностр. и нац. слов., 1963. — 1111 с.

Получено 21.05.2014

НИНЕЗА НАВАЛО, КЕРІВНИК: Т. В. СУХАНОВА

ОБРАЗ ЖІНКИ У ФРАЗЕОЛОГІЇ РОСІЙСЬКОЇ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВ

Воронежський державний архітектурно-будівельний університет

Стаття присвячена співставленню російських і французьких фразеологізмів. Проаналізовано образ жінки в російських і французьких прислів'ях і приказках.

фразеологічна одиниця, російська мова, французька мова, образ жінки, схожість, різниця, негативний образ, позитивний образ

NINEZA NAVALO, SCIENTIFIC SUPERVISOR: TATYANA SYHSANOVA

IMAGE OF THE WOMAN IN PHRASEOLOGY OF THE RUSSIAN AND FRENCH LANGUAGES

Voronezh State University of Architecture and Civil Engineering

Article is devoted to the comparative analysis of the Russian and French phraseological units. The image of the woman in the Russian and French proverbs and sayings is analyzed.

frazelogicheskyy unit, Russian language, French language, image of the woman, similarity, distinction, negative image, positive image

УДК 72(47+57)

О. Л. ЛАПЫНИНА, РУКОВОДИТЕЛЬ: Г. А. ЧЕСНОВ

Воронежский государственный архитектурно-строительный университет

ПРАВОСЛАВНЫЕ ПЕЩЕРНЫЕ МОНАСТЫРИ ВОРОНЕЖСКОГО КРАЯ

Анализируется история создания и развития монастырских пещерных комплексов, расположенных в среднем Подонье на территории Воронежского края.

пещерный монастырь, комплекс, православная традиция

Со времени принятия христианства на территории исторической Руси велось активное строительство монастырей. Первоначально для возведения монастырских и храмовых комплексов приглашались зодчие из Византии. Благодаря их работе была создана основа для развития русской церковной архитектуры. Впоследствии под влиянием особенностей развития Русского государства, климата, а также специфики национальной культуры на протяжении столетий формировались выдающиеся образцы архитектуры православных монастырских комплексов. В этом ряду самыми уникальными являются пещерные монастыри.

Целью данной работы является анализ истории создания и развития монастырских пещерных комплексов, расположенных в среднем Подонье на территории Воронежского края.

Как известно, православная традиция пещерничества уходит корнями в глубокую древность. Еще в первые века христианства подземные катакомбы Древнего Рима использовались верующими для совершения совместных богослужений. Там же они хоронили своих святых мучеников и укрывались от гонений язычников. Порой подземные катакомбы превращались в целые пещерные города, представлявшие собой комплекс взаимосвязанных пещер: обителей насельников, храмов, смежных ходов и выходов, хозяйственных помещений и загонов для скота [1].

На Востоке первые пещерные обители появились в Палестине в IV веке. Пещеры заселялись монахами-отшельниками с целью уединения и молитвенного общения с Богом. Впоследствии они превращались в христианские киновии и лавры.

Появление пещерных монастырей на Руси стало продолжением восточных традиций. Так, в XI веке на Руси была основана Киево-Печерская лавра – крупнейший центр православной религии. Это самая известная и общепочитаемая обитель, основателем которой стал отец русского монашества преподобный Антоний, принесший традицию пещерного уединения со Святой горы Афон. При возведении пещерных монастырей на Руси именно пещерная часть Киево-Печерской лавры во многом служила строительным образцом.

Пещерные обители и храмы получили широкое распространение вдоль реки Дон, чему, вероятно, способствовало наличие в этих местах большого количества меловых гор, сравнительно легко поддающихся разработке. Время возникновения пещер с точностью определить не удастся из-за их низкой степени сохранности и весьма незначительного количества письменных документальных источников. Существует общее мнение, что пещерные обители создавались в несколько этапов.

На правом отвесном берегу реки Дон (современные Лискинский и Подгоренский районы) в толще меловых скал разместились храмы, уединенные иноческие кельи, пещерные ходы, которые были выполнены в стиле раннехристианской «катакомбной архитектуры». Вероятно, именно сюда устремились средиземноморские странники из восточной части Римской империи, подвергшиеся гонениям за веру. О византийских корнях древних пещерных монастырей говорит и устойчивое предание о греческих монахах Ксенофонте и Иоасафе, положивших начало Дивногорской мужской обители (Лискинский район, с. Дивногорье).

Новая страница в истории монастырей Подонья открывается во втором тысячелетии. Спасаясь от Батыева нашествия, жители Приднепровья уходили и в донскую сторону. Иноки-киевляне, сохраняя любовь к Святым киевским пещерам, стремились создать на новом месте их подобия в уединенно стоящих меловых горах. А в конце XVI – первой половине XVII века из Речи Посполитой бежали сюда русины, спасаясь от гнета поляков. Вместе с ними приходили и православные монахи, которые становились новыми насельниками древних меловых монастырей.

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

Неосомненно, самым известным из пещерных обитателей Воронежского края является уже упомянутый Успенский Дивногорский мужской монастырь, расположенный на территории нынешнего музея-заповедника «Дивногорье». Множество белых столпов самой причудливой формы, с давних времен именуемых дивами, и дали название этой местности. До сего дня различают Большие и Малые Дивы, под основанием которых находятся пещерные храмы и извилистые ходы вокруг них.

Наиболее раннее упоминание о Дивногорье можно обнаружить в «Пименовом хождении» (1389 г.). Согласно «жалованным грамотам» второй половины XVII века, время основания Дивногорского мужского монастыря датируется 1653 годом [4, с. 3]. В это же время рядом с пещерными храмами и кельями создаются наземные постройки.

Воронежский церковный историк и краевед П. В. Никольский предполагал, что монахи нашли готовые пещеры, они расширили и приспособили их не только для церкви, но и для братских келий [2]. В монастыре было две церкви: Успенская, «выбитая» в столбе у горы, и церковь великого Чудотворца Никола на берегу реки Дон. Пещерный храм в честь Успения Божией Матери дал название всей обители. Впоследствии он был расширен и в 1693 г. переосвящен в честь Рождества св. Иоанна Предтечи.

Архитектура этого храма ориентируется на зодчество Левобережной Украины второй половины XVII в. Пещерный комплекс состоит из подземного храма, обходной галереи с примыкающими к ней часовнями и группы келий, расположенных к северу от храма. Комплекс находится в меловом береговом краже Малых Див на высоте 40 м над основными наземными сооружениями монастыря.

Храм отличается достаточно большими для пещерных построек размерами (высота 4,75 м). Он четырехстолпный (северные столбы не сохранились), удлиннен по продольной оси. В восточной части пространство расширено двумя клиросами под коробовыми сводами, отделенными меловыми парапетами. Алтарная стена с киотами прорезана тремя арками. В XIX в. пещеры были облицованы, над входом в храм на выступающей меловой скале была установлена глава с крестом. Церковь соединена несколькими ходами с огибающей ее галереей. В данный комплекс входят также группа келий и две часовни, реконструированные в XIX в. В меловом столпе в 40 м к юго-востоку от пещерной церкви Иоанна Предтечи вырублена колокольня, от которой сохранилась часть арок звона и небольшое помещение в основании. В. И. Плужников относит колокольню к 90-м гг. XVII в. [3].

В Больших Дивах располагается ещё один комплекс: пещерный храм в честь Сицилийской Дивногорской иконы Божией Матери с системой ходов. Церковь находится в меловом столпе Больших Див, в 2-х км южнее территории Дивногорского монастыря и Малых Див, на правом берегу р. Тихая Сосна при ее впадении в Дон. По преданию, церковь была вырублена в XI в. первыми иноками Дивногорского монастыря, которые принесли Сицилийскую икону Божией Матери. В 1831 г., после обретения чудотворного образа, пещеры были заново открыты и в 1856 г. переданы Дивногорскому монастырю. В 1862 г. пещерная церковь была вновь освящена в честь Сицилийской иконы, а в 1903 г. реконструирована. Композиция комплекса в Больших Дивах имеет много общего с композицией комплекса в Малых, но длина переходов и количество дополнительных помещений здесь меньше.

В жизни Успенского монастыря были разные времена. Поначалу обитель часто подвергалась набегам и разорениям со стороны беспокойных соседей. Перемены к лучшему произошли, когда в 1699 году монастырь был включен во вновь основанную Воронежскую епархию. Первая половина XVIII века стала для обители временем благоденствия и процветания, что было связано со служением в эти годы Святителя Митрофана, епископа Воронежского. Впоследствии Дивногорская обитель, как и многие другие, попала под секуляризационную реформу и была закрыта в 1788 году, но в 1828 году монастырь восстановили. Тихое пустынное житие дивногорских иноков прервала революция 1917 года, после которой монастырь неоднократно подвергался разграблению, а в 1924 году был закрыт. В конце 80-х годов XX столетия многострадальный комплекс монастыря был передан в ведение музея-заповедника «Дивногорье», который организовал работы по расчистке пещерных храмов обители, а в 1997 году возвращаеи Церкви. Началось его возрождение. В настоящее время Дивногорская обитель практически восстановлена.

Из монастырей, основанных в XVIII – XIX вв., фрагментарно сохранился также Белогорский Воскресенский монастырь (Подгоренский район). Он расположен на высоких меловых береговых склонах р. Дон неподалеку от с. Белогорье. Строительство пещерного храма продолжалось с 1796 года до середины XIX века.

Итак, в настоящее время на территории Воронежской области действует три пещерные обители, две из которых мужские и одна – женская: Дивногорский мужской монастырь, Воскресенский Белогорский мужской

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

монастырь и Спаса Нерукотворного Костомаровский женский епархиальный монастырь. Их насельники являются хранителями и продолжателями древней православной архитектурной традиции строительства пещерных монастырей. Эти подземные комплексы требуют дальнейшего изучения как с исторической, так и с архитектурной точек зрения.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кулаков О. Пещерные монастыри Русской православной Церкви [Текст] : Альбом / О. Кулаков. – Воронеж : Изд-во «De visu», 2013. – 160 с.
2. Никольский, П. В. Успенский Дивногорский монастырь [Текст] : Исторический очерк / П. В. Никольский. – Воронеж : Типо-Литография В. И. Исаева, 1904. – 80 с.
3. Плужников, В. И. Пещерные монастыри на Дону и Осколе [Текст] / В. И. Плужников // Памятники русской архитектуры и монументального искусства: Города, ансамбли, зодчие / ред. В. П. Выголов. – Москва : Наука, 1985. – С. 93 –115.
4. Православные монастыри. Путешествие по святым местам [Текст] / DeAgostini. – 2010. – № 56 : Свято-Успенский Дивногорский монастырь. – 32 с.
5. Степкин, В. В. Костомаровская пещерная обитель в XX веке [Текст] : исторические очерки / В. В. Степкин. – 2-е изд., доп. – Воронеж : Китеж, 2007. – 96 с. – ISBN 978-5-9726-0003-8.

Получено 26.05.2014

О. Л. ЛАПИНІНА, КЕРІВНИК: Г. А. ЧЕСНОКОВ

ПРАВОСЛАВНІ ПЕЧЕРНІ МОНАСТІРІ ВОРОНЕЖЬКОГО КРАЮ

Воронежський державний архітектурно-будівельний університет

Аналізується історія створення та розвитку монастирських печерних комплексів, розташованих у середньому Подін'ї на території Воронежського краю.

печерний монастир, комплекс, православна традиція

OLGA LAPYNINA, SCIENTIFIC SUPERVISOR: HENADI CHESNOKOV

ORTHODOX CAVE MONASTERIES OF VORONEZH REGION

Voronezh State University of Architecture and Civil Engineering Annotation

The article analyzes the history of creation and development of monastery cave complexes situated on the banks of Don river in Voronezh region.

cave monastery, complex, orthodox tradition

УДК 801.318

Н. В. КОМАРОВА, РУКОВОДИТЕЛЬ: Л. В. КОВАЛЕВА

Воронежский государственный архитектурно-строительный университет

ОСОБЕННОСТИ ЛЕКСИКИ, ОБОЗНАЧАЮЩЕЙ ПРЕДМЕТЫ БЫТА, В РУССКОМ, НЕМЕЦКОМ И АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКАХ

Сопоставление лексических и фразеологических единиц является важным исследовательским процессом, так как выявляются особенности национальной лексики различных языков, а также вскрываются сходства в образной системе анализируемых языков. Статья посвящена сопоставительному анализу фразеологических единиц в русском, немецком и английском языках.

анализируемые языки, лексема, фразеологическая единица, сходство, различие, специфика, коннотативность

Сопоставление фразеологических единиц разных языков – сложный процесс, осуществлять который необходимо комплексно, исследуя различные компоненты, входящие в состав ФС (наглядно-чувственный образ, эмоциональный, культурный, коннотативный). В ходе сопоставительного анализа вскрываются как сходства, так и глубокие различия процессов фразеологизации в анализируемых языках. Такой вид анализа позволяет выявить специфику фразеологических единиц разных языков, а также универсальные пути концептуализации на основе фразеологической образности. Так, например, при одинаковых базовых лексемах, входящих в наглядно-чувственный образ и имеющих одинаковое значение на денотативном уровне, могут наблюдаться существенные различия на коннотативном уровне фразеологической единицы.

Возьмем для анализа примеры из тематической группы «предметы быта».

Фразеосочетания с лексемой «бутылка» / *Flasche*.

Как в русском, так и в немецком языках с лексемой «бутылка» в основном связано представление людей о пьянстве. Большинство фразеосочетаний характеризует людей, которые любят выпить. Так, например, фразеосочетание «Заглядывать в бутылку» означает в русском языке – время от времени напиваться; в немецком языке существует несколько фразеосочетаний с данным смыслом: «Jemand hat zu tief in die Flasche geguckt» (букв. кто-либо глубоко заглянул в бутылку) – кто-либо крепко выпил; «Zur Flasche greifen» (букв. братья за бутылку) – выпивать;

«Einer Flasche den Hals brechen» (букв. ломать горло бутылке) – откупоривать бутылку, чтобы выпить. »Eine Flasche ausstechen» (букв. вырезать бутылку) – распить бутылку.

Проанализируем теперь фразеосочетания с данной лексемой в английском языке bottle бутылка.

ФС «black bottle» (букв. черная бутылка) – яд.

«Crack f bottle» – распить с кем-либо бутылку.

«Pass the bottle of smoke» – лицемерить, быть сторонником условностей.

«Take to the bottle» – пристраститься к пьянству, запить.

«Know somebody from his bottle up» — знать кого-либо с пеленок.

Как показывают примеры, фразеосочетания с лексемой «бутылка» в английском языке, как в русском и немецком, связана, в основном, с понятием «выпить», «пьянствовать». В английском языке только один фразеологизм с лексемой «бутылка» имеет другое значение – знать кого-либо с пеленок, так как лексема «бутылка» ассоциируется еще с ситуацией кормления младенцев из бутылочки.

ФС с лексемой *нож* / *Messer*.

Фразеосочетания с данной лексемой в анализируемых языках основаны на одной образной основе, связанной с функцией этого предмета, а именно: функцией резания. Понятие ножа как холодного оружия также нашло свое отражение во фразеологической системе языков. О критической ситуации и русские, и немцы скажут почти одинаково: «ходить по острию ножа» – «das steht auf des Messers Schneide» (букв. это находится на острие ножа) – нем. яз.

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

Настойчивая просьба или вымогательство будут выражены также одинаково: «приставать с ножом к горлу» — «das Messer sitzt jemandem an der Kehle» (букв. у кого-то нож у горла). Концепт «делать операцию» — идти под нож — *unters Messer kommen*.

Такую же негативную отрицательную оценку имеют фразеосочетания и в английском языке.

Приведем несколько примеров:

«Get one's knife into somebody» (букв. Вонзить нож в кого-либо) — злобно нападать на кого-либо, беспощадно критиковать кого-либо, разносить.

«Go under the knife» (букв. Идти под нож) — ложиться на операцию, подвергнуться операции.

Англичане говорят о хорошей еде, используя фразеосочетание «Knife and fork» (букв. нож и вилка) — кушать, еда.

«Play a good knife and fork» (букв. играть хорошим ножом и вилкой) есть с аппетитом.

Как видим, нож воспринимается англичанами и как оружие, и как предмет, с помощью которого можно кушать.

ФС с лексемой «иголка» / *Nadel*.

Фразеосочетания русского и немецкого языков с лексемой «иголка» построены на одинаковых признаках, имеют как одинаковые, так и разные формы языкового выражения, что обусловлено спецификой социокультурных особенностей жизни данного народа. Так, например, мы наблюдали полное семантическое и лексическое совпадение фразеосочетаний: «Сидеть как на иголках» (*Wie auf Nadeln sitzen*), что обусловлено их одинаковым происхождением из французского языка *etre sur des epines* (сидеть на иголках).

О большом скоплении народа русские и немцы скажут почти одинаково: «иголку негде воткнуть»; «*Keine Nadel konnte zu Boden fallen*» (букв. иголке негде на землю упасть); «Что-то невозможно найти, обнаружить»: «искать иголку в стоге сена»; «*Etwas wie eine Nadel suchen*» (букв. искать как иголку).

В английском языке есть фразеосочетание с лексемой «иголка», которое по смыслу очень близко к русскому «искать иголку в стоге сена» — «*like a needle in a bottle of hay*» (букв. как иголке в бутылке в стоге сена) — пиши пропало, игла в стоге сена.

Фразеосочетание «Get the needle» (букв. воткнуть иглу) — нервничать, быть раздраженным, в плохом настроении.

«Give somebody the needle» (букв. дать кому-либо иглу) — раздражать кого-либо, заставить кого-либо нервничать.

Таким образом, сопоставительный анализ русских, английских и немецких фразеосочетаний тематической группы с лексемами, обозначающими предметы быта, позволил выявить их сходство и различие. Фразеосочетания отражают мир как единый объект общечеловеческого познания. Этим объясняется выявленное смысловое совпадение некоторых фразеологизмов в анализируемых языках.

С другой стороны, фразеологизмы формируются из признаков, важных для культурно-исторического развития народов, а также из своеобразного национального понимания и категоризации окружающей действительности. Поэтому они имеют и национальный характер, специфический для каждой этнической общности. В ходе анализа вскрываются различия фразеологических единиц, поскольку в своей образной основе они отражают этнический быт, традиции, обычаи, которые являются сугубо специфическими.

Различие может базироваться на разных ассоциациях при одинаковой образности, что объясняется различным уровнем развития культуры народа. Многие русские фразеологизмы своеобразны и неповторимы. Целый ряд немецких и английских фразеологических единиц не имеют аналогов в других языках, так как основой их служат особенности экономического развития страны, обычаи и нравы немцев, национально-специфические реалии, свойственные немецкому этносу.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Кунин, А. В. Англо-русский фразеологический словарь [Текст] / А. В. Кунин. — М. : Высшая школа, 1967. — 250 с.
2. Бинович, Л. Э. Немецко-русский фразеологический словарь [Текст] / Л. Э. Бинович, Н. Н. Гришин. — М. : Русский язык, 1975. — 656 с.
3. Вартаньян, Э. А. Словарь крылатых слов и выражений [Текст] / Э. А. Вартаньян. — М. : АСТ, 2001. — 264 с.

Получено 29.05.2014

Н. В. КОМАРОВА, КЕРІВНИК: Л. В. КОВАЛЕВА

ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКИ, ЯКА ПОЗНАЧАЄ ПРЕДМЕТИ ПОБУТУ, У РОСІЙСЬКІЙ, НІМЕЦЬКІЙ І АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Воронезький державний архітектурно-будівельний університет

Співставлення лексичних і фразеологічних одиниць є важливим дослідницьким процесом, оскільки виявляються особливості національної лексики різних мов, а також виявляється схожість в образній системі аналізованих мов. Стаття присвячена співставленню фразеологічних одиниць у російській, німецькій і англійській мовах.

аналізовані мови, лексема, фразеологічна одиниця, схожість, різниця, специфіка, коннотативність

N. V. KOMAROVA, SCIENTIFIC SUPERVISOR: LIYDMILA KOVALYOVA

FEATURES OF THE LEXICON DESIGNATING HOUSEHOLD ITEMS, IN THE RUSSIAN, GERMAN AND ENGLISH LANGUAGES

Voronezh State University of Architecture and Civil Engineering

Comparison of lexical and phraseological locutions is important research process as features of national lexicon of various languages and as similarities in figurative system of analyzed languages are opened come to light. Article is devoted to the comparative analysis of phraseological locutions in the Russian, German and English languages.

analyzed languages, lexeme, phraseological locution, similarity, distinction, specifics, connotation

УДК 821.2

Ю. В. СІДІРІДІ, Р. М. НАЗАР

Донбаська національна академія будівництва і архітектури

УКРАЇНЬСЬКА ПОЛЕМІЧНА ЛІТЕРАТУРА

Висвітлено поняття про українську полемічну літературу. Наведено ідейно-естетичні особливості української полемічної літератури. Досліджено передумови виникнення полемічної літератури в Україні.

полемічна література, полемісти, православ'я, католицько-шляхетська експансія, соціально-політичні проблеми, ідеологічна боротьба

ФОРМУЛЮВАННЯ ПРОБЛЕМИ

Полемічна література – добірка текстів різних авторів, у яких обговорюються проблемні питання релігійної дискусії між католицькою та православною церквами з метою їх об'єднання. Українська полемічна література виникла як засіб захисту православ'я від католицько-шляхетської експансії, але вийшла за межі не тільки церковних суперечок, а й широких конфесійних тем. Вона широко охоплює суспільну тематику і, виступаючи на захист трудящих верств, починає трактувати питання власне гуманізму.

Метою нашої роботи є дослідження й аналіз творів українських і європейських полемістів.

ОСНОВНИЙ МАТЕРІАЛ

Особливого розвитку полемічна література набула в XVI–XVII ст., коли католицизм почав релігійно-ідеологічний наступ на православ'я, а також у зв'язку з Брестською церковною унією 1596 р. Поштовхом для розвитку полемічної літератури стала книга польського публіциста-єзуїта Петра Скарги «Про єдність церкви Божої». Серед українських політичних, церковних та літературних діячів не було єдиної позиції щодо подій, які відбувалися. Проте серед прихильників українського православ'я унія породила тривогу і спричинила цілу хвилю протестів у вигляді полемічних трактатів та памфлетів. Полемісти не обмежувалися проблемою боротьби з наступом католицизму. У своїх творах вони порушували питання реформування самої православної церкви, колективного управління її справами, висміювали відсталість і консерватизм православних ієрархів. Крім того, порушувалися і соціально-політичні проблеми: нерівноправності людей, експлуатації людини людиною й одного народу іншим. Письменники-полемісти виступали проти втручання польського уряду у справи православної української церкви, викривали його політику за принципом «чим гірше, тим краще». Справа в тім, що православні священики, які призналися сеймом, часто були недостатньо освіченими, відрізнялися сумнівними моральними й особистісними якостями. Один з таких священиків – Кирило Терлецький, постав перед судом за вбивство і зґвалтування. Мали місце здириство грошей у парафіян, розпродаж церковного майна і земель. Унаслідок цього, як і задумували ті, хто проводив таку політику, дискредитація і, як наслідок, витіснення православної церкви католицькою було б неминучим. Полемічна література стала важливою ідейною зброєю в боротьбі за соціальне та національне визволення українського народу й сприяла піднесенню національно-визвольного руху. Участь української літератури кінця XVI – початку XVII ст., зокрема полемічної, у загальноєвропейському літературному розвитку здійснювалась за законами функціонування зональних і регіональних художніх систем. Розкриття цих закономірностей залежить від ступеня вивчення та систематизації зв'язків і взаємодій національних літератур. В умовах Відродження відбувається складна взаємодія між національними літературами і цілими їх групами, а також між різнорівневими системами. Зіставлення української полемічної літератури з літературою європейського Ренесансу виразніше виявляє в українських полемічних творах діалектичне поєднання гуманістичних принципів з широкими і вузькими релігійними питаннями. В естетичному плані полемічність сприяє виявам ширшого, реалістичнішого підходу до дійсності. Ідейно-естетичні особливості української полемічної літератури виступають особливостями даної літератури і твору, а також виявляють певну типологію на зональному (слов'янському) і регіональному (європейському)

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

рівнях. До них треба віднести принципово значиме використання фольклору; усвідомлення причетності до вселюдської культури, національних особливостей, гармонійної цілісності культури власного народу; розрахованість як на читача, так і на слухача, в тому числі й масового; загальновиражена ритмічна побудова твору; енергійні короткі сюжети, які швидко розвиваються; драматургічна діалогічність; стисла символічна образність.

Важливе місце в системі української полемічної літератури посідає творчість М. Смотрицького, зокрема його трактат «Тренос». У «Треносі» та інших творах М. Смотрицький виявив ґрунтовні знання й вільну орієнтацію у західноєвропейських літературах, мистецтві, культурних традиціях. Поява «Треноса» була викликана бурхливими подіями у Вільно в 1609 році, а саме спробами Іпатія Потія силою приєднати до унії непокірних віленських міщан, захопленням православних церков. «Тренос» містить своєрідний скорботний монолог «матері – Вітчизни – церкви», «розвінчання унії і церковних лжепастирів», антипапської сатири. Твір вирізняється високою полемічною майстерністю, яскравими поетичними метафорами. Невипадково «Тренос» М. Смотрицького набув надзвичайної популярності серед православної шляхти і міщан: збереглися свідчення, що книгу залишали в заповіт дітям як дорогий спадок, а дехто навіть велів її класти собі в труну (можливо, останній приклад є певним поетичним перебільшенням). Слід підкреслити, що в «Треносі», як і в наступних полемічних творах, написаних до середини 1620-х років, М. Смотрицький виступав захисником православної віри як ознаки національної ідентичності, розглядаючи окатоличення або перехід в унію як відступництво від власного народу. Крім того, істотну роль в утвердженні етнічної самобутності грала православна віра, вона виступала одним з найважливіших компонентів.

Спробу систематизації православною віровчення у полемічному ключі здійснює у 1588 р. Василь Суразький, письменник Острозького осередку. Його трактат має назву «Про єдину істинну православну віру». Полемічний характер В. Суразького був зумовлений обставинами й потребою часу. Твір охоплює майже всі суперечливі питання, щодо яких відбувалася полеміка між православними, католиками та протестантами. Полеміст починає дискусію твердженням про «єдину істинну віру», а далі переходить до перегляду перешкод, що стоять на шляху єдності. На перше місце він ставить проблему філіюкве, потім питання «папського примату», далі йдуть справи канонічно-літургично-обрядового характеру. В останньому розділі подано полеміку з протестантами. Отже, мета полемічного трактату В. Суразького — показати правильність православної віри батьків. Назви розділів виступають у формі головної тези, доведення — у формі тверджень, які підкріплюються добірками з Писання. Авторські роздуми, логічні переходи і зв'язки між цитатами зведені до мінімуму. Отже, полемічний трактат В. Суразького демонструє, що в кінці XVI ст. на українських землях, які входили до складу Речі Посполитої, зіштовхнулися два різні — католицький та православний — типи мислення про церкву, шляхи спасіння, співвідношення плотського й духовного, про значення обрядів, про ставлення до старовини. За дискусією про філіюкве стояли різні принципи ставлення до канону, до авторитету соборних рішень, до християнської старовини. У полеміці про примат пап у вселенській церкві були представлені дві різні манери мислення про церкву. Зіткнулися дві різні системи уявлень, різні концепції шлюбу і плотського гріха. Католики не приймали думку православних, що жоден собор після перших семи вселенських не може втручатися у справи догматики, хоча в такій позиції виражався специфічно православний погляд на авторитет старовини, у якому ніхто не може сумніватися та ніхто не може його доповнити. Звинувачуючи православних у наданні великої ваги обрядам і церемоніям, їхні опоненти часто не усвідомлювали, що у православ'ї обряд несе більше смислове навантаження, ніж у католицизмі. На ці грані ідентичності православ'я порівняно з католицизмом і звертає увагу В. Суразький. Його дослідження дає можливість долучитися до духовного потенціалу предків — важливої складової національної культури.

Одним з найвидатніших полемістів України був Іван Вишенський, бажаччи, аби його твори мали якнайбільший вплив на православний люд, приділяв увагу складанню настанов читачам стосовно розуміння своїх творів. Найвизначніші з них — «Послання до всіх, в Лядській землі живущих», «Послання до князя Острозького», «Послання до єпископів». «Послання до єпископів» було критикою не лише церковної верхівки, а й панства — і не тільки польського, а й українського. Пристрасне слово письменника прийняте гнівом проти гнобителів і співчуттям до гноблених. У цілому центр уваги письменника — викриття життя феодально-церковної верхівки, критика панів і владик з позицій первісно-християнського гуманізму та демократії. Крізь релігійну оболонку словесної зливи бачимо вбодівання полеміста за реальні, земні інтереси простого народу і всієї Батьківщини. Полеміст застерігає співвітчизників про небезпеку повного занепаду національної віри, справедливості і моральності. Віра батьків на краю загибелі. Пани і владики оскверняють землю гноєм миролюбів, а простий народ в умовах занепаду церкви повертається до поганства, дичавіє і скіне у темряві. Полеміст подає кілька порад щодо очищення

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науко-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

православної церкви «од всяких прелестей и забобонов еретических», а в кінці подає блискучу апологію православному чернецтву, створюючи образи простодушного ченця і чванькуватого шляхтича. Сама порада щодо очищення церкви вельми наївна, але він пристрасно захищав православних ченців, які вели просте життя.

ВИСНОВКИ

Полемічна література активізувала політичне і духовне життя українського суспільства, а також у кращих своїх зразках показувала справжню сутність польсько-католицької експансії, палко закликала народ до боротьби з нею, завдяки чому і зіграла прогресивну роль в ідеологічній боротьбі того часу. Найхарактернішою ознакою української полемічної літератури була її гостра публіцистична спрямованість, органічний зв'язок із актуальними питаннями політичної боротьби свого часу, філософське осмислення нагальних суспільних проблем. Водночас ідейна боротьба полемістів проти католицизму виражала класову боротьбу різних соціальних груп українського суспільства. Письменники-полемісти були виразниками дум і почуттів головним чином тих суспільних станів, які виступали проти польсько-шляхетського гніту та насильного покатоличення. Ідейну боротьбу проти католицизму полемісти вели головним чином у формі критики його соціальних основ. Вістря цієї критики було спрямоване проти ідеї теократизму, за допомогою якої католицькі ідеологи намагалися довести право римських пап на духовне й світське панування в усьому християнському світі, в тому числі й на Україні. Історико-філософський аналіз ідейної спадщини письменників-полемістів виразно показує, що органічний зв'язок з антифеодальним народно-визвольним рухом часто виводив їхні учення за вузькі межі суто богословської полеміки і надавав їм актуального суспільного звучання. Багатство і своєрідність висунутих у ході полеміки ідей дають вагомий підстави розглядати цю епоху як важливий щабель в історії розвитку філософської та суспільно-політичної думки на Україні, пов'язаний з реформаційними рухами і тенденціями.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Квасюк Л.В. «Книжниця» Василя Суразького в контексті полемічної літератури кінця XVI століття / Л.В. Колосяк // Українознавство. — К., 2010. — № 4. — С. 258–260.
2. Огієнко І. Історія українського друкарства / Упоряд., авт. М.С. Тимошик. — К.: Наша культура і наука, 2007. — 536 с.

Отримано 25.05.2014

Ю. В. СИДИРИДИ, Р. Н. НАЗАР

УКРАИНСКАЯ ПОЛЕМИЧЕСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

Донбасская национальная академия строительства и архитектуры

Освещено понятие об украинской полемической литературе. Приведены идейно-эстетические особенности украинской полемической литературы. Исследованы предпосылки возникновения полемической литературы в Украине.

полемическая литература, полемисты, православие, католическо-шляхетская экспансия, социально-политические проблемы, идеологическая борьба

JULIA SIDIRIDI, ROMAN NAZAR

UKRAINIAN POLEMICAL LITERATURE

Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture

The article deals with the concept of Ukrainian polemical literature. These ideological and aesthetic features of the Ukrainian polemical literature have been given. Predictors of polemical literature in Ukraine have been investigated.

polemical literature, polemicist, Orthodox, Catholic gentry expansion, social and political problems, the ideological struggle

**Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів – будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка**

Зміст

Ігнатова М. О., Загоруйко Т. І. Соціальні аспекти реновації занедбаних територій	3
Борисова М. О., Загоруйко Т. І. Концептуальний проект культурного центру в місті Макіївка	6
Корсун Л. В., Ковальова Н. О. Особливості перекладу та характеристика українських термінів у галузі будівництва	10
Курликіна В. Д., Чернишова Л. І. Ментальні особливості та етикетні норми країн Західної Європи	13
Пархоменко С. І., Новикова Ю. М. Скарбниця національного духу	16
Рогова М. О., Кудрейко І. О. Особливості сучасного весільного обряду на території малих міст Донеччини	19
Бабінський В. О., Намакштанська І. Є. Міркування М. В. Гоголя щодо місця зодчества, архітектури і природи у створенні інтелектуального середовища для комфортної життєдіяльності людини (на матеріалі статті «Об архитектуре нынешнего времени»)	22
Навало Нинеза, Суханова Т. В. Образ жінки у фразеології російської та французької мов	25
Лاپиніна О. Л., Чесноков Г. А. Православні печерні монастирі Воронежського краю	28
Комарова Н. В., Ковалева Л. В. Особливості лексики, яка позначає предмети побуту, у російській, німецькій і англійській мовах	31
Сідіріді Ю. В., Назар Р. М. Українська полемічна література	33

Наукове видання

Збірник матеріалів XXXX Всеукраїнської
студентської науково-технічної конференції
«Науково-технічні досягнення студентів –
будівельно-архітектурній галузі України»
24–25 квітня 2014 року
Макіївка

Відповідальний за видання *В. П. Мущанов*

Автори надрукованих матеріалів несуть відповідальність за вірогідність наведених відомостей, точність даних за цитованою літературою і за використання в статтях даних, що не підлягають відкритій публікації.

Комп'ютерна верстка **О. О. Кушперенко**

Підписано до друку 23.12.2014. Формат 60х84 1/16.
Папір багатофункціональний офісний. Гарнітура AGLittericaCondL.
Умов. друк. арк. 2,50. Тираж 100 прим. Заказ 031-14.

Надруковано у поліграфічному центрі ДонНАБА
86123, Донецька область, м. Макіївка, вул. Державіна, 2.
Видавництво Донбаської національної академії будівництва і архітектури
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 2061 видано 13.01.2005 р.

